

Ο ΓΕΡΩΚ ΑΡΜΑΤΟ
ΝΟΣ ΤΗΣ ΙΑΗΣ

940.542 / PHE

940.542

FLO

Ο ΓΕΡΩΝ
ΑΡΜΑΤΩΛΟΣ

ΤΗΣ
ΙΔΗΣ.

ΗΤΟΙ

ΤΡΕΙΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΙ ΑΥΤΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΠΕΡΙ ΤΗΣ
ΗΡΩΪΚΗΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Σ. Κ. ΒΛΑΣΤΟΥ.

(Κατὰ τὴν ὁδὸν Ἑρμοῦ, ἀρ.θ. 212).

1867.

Ο ΤΕΡΤΟΣ

ΑΡΜΑΤΩΣ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

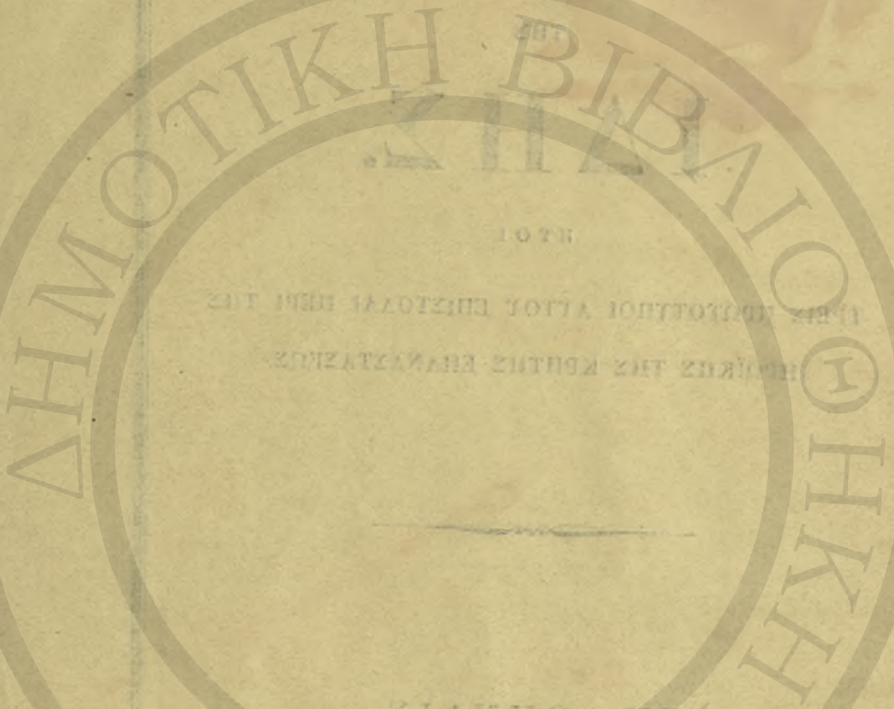
1871

ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΑΣ ΤΗΣ
ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΤΗΣ

ΕΚΔΟΣΗ

ΕΚΔΟΣΗ

1881

Gustave Flauberts

Ο ΓΕΡΩΝ ΑΡΜΑΤΩΛΟΣ

ΤΗΣ
ΙΔΗΣ.

ΗΤΟΙ

ΤΡΕΙΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΙ ΑΥΤΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΠΕΡΙ ΤΗΣ
ΗΡΩΙΚΗΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ.

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
— ΧΑΝΙΩΝ —
Λογ. αρ. 19567
Χρονολ. Είσαγ. 11-3-1963
Ειδικότης
Αριθ. 940-542/FLO

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Σ. Κ. ΒΛΑΣΤΟΥ.

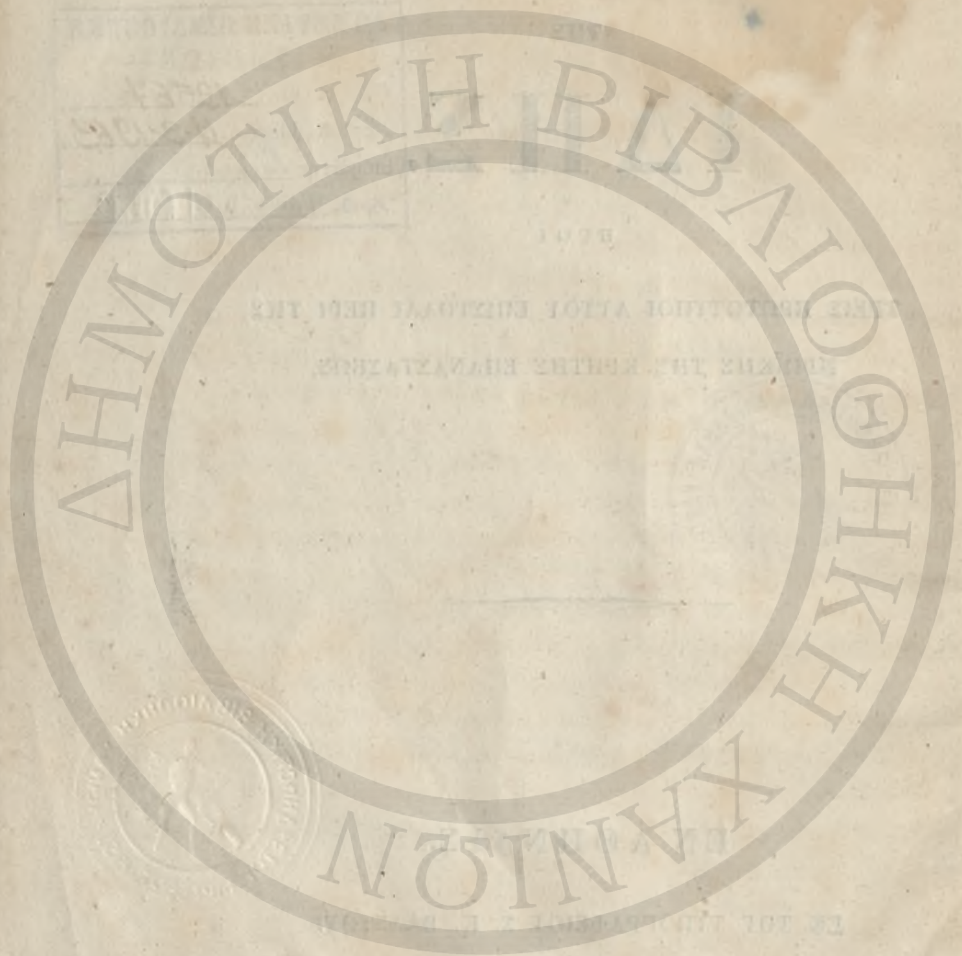
(Κατὰ τὴν ὁδὸν Ἑρμοῦ, ἀρ.0. 212).

.....

1867.

940.542
FLO.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

(1888)

1888

1888

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.

ΕΓΜΟΙΡΗΘΑΣ ὅπως λάβω ἐκ Κρήτης τὰς τρεῖς πρωτοτύπους καὶ σπουδαίας ἐπιστολάς ταύτας τοῦ γέροντος τῆς Ἰδης ἀρματωλοῦ ὅστις ἐκ μετριοφροσύνης κρύπτεται ὑπὸ τὸν πέπλον τοῦ ἀνωνύμου· θεωρῶ ἐθνικὸν, συνάμα δὲ καὶ πατριωτικὸν καθήκον, ὅπως δημοσιεύσω ταύτας καθιστῶν οὕτως τὸ περιεχόμενον αὐτῶν γνωστὸν πρὸς τὸ Πανελλήνιον. Ὁ Γέρον ἐμπνέεται ὑπὸ τῶν εὐγενεστέρων ἐθνικωτέρων, καὶ πατριωτικωτέρων αἰσθημάτων· τὸ γλυκὺ ὄνειρόν του ἐστὶν ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς δούλης πατρίδος του καὶ ἡ ἔνωσις αὐτῆς μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος· πρὸς τὸ σημεῖον αὐτὸ τείνων καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ ἀπαύστως ἐργαζόμενος κατέστρεψε τὰς τῆς νεότητός του ἡμέρας ἐν τῷ μεγάλῳ ἀγῶνι καὶ τῷ σπηλαίῳ, ἤδη ἂν καὶ κυρτωθεὶς καὶ πολὺς ἐξέρχεται τοῦ ἐρημητικοῦ ἄντρου του ἅμα τῆς πολεμικῆς σάλπιγγος ἠχησάσης ἐπὶ τῆς Ἰδης καὶ τρέχει πανταχοῦ ἐν κινδύνοις, ἐν μάχαις, ἐν ἀκταῖς, ἐν ὄρεσιν, παρορμῶν τοὺς πάντας πρὸς τὸ καθήκον· δυστυχῶς τιοιούτων πολυτίμων πατριωτῶν πολλῶν, ἡ ἀγχόνη τοῦ Μουσταφᾶ κατὰ τὸ 1833 μᾶς ἠστέρησεν· ἀλλ' ὁ φιλελεύθερος, ὁ ἀρειμάνιος σπόρος εἶχε ριφθῆ, καὶ ἰδοὺ οἱ σήμερον ἀτρόμητοι καὶ γενναῖοι ἀρχηγοὶ οἱ ἐν ταῖς μάχαις διαπρέποντες, ἀναδείκνυνται ἀληθεῖς καὶ γνήσιοι ἐκείνων γόνοι· ὅθεν εἰμι εὐέλπις ὅτι μετὰ συγκινήσεως καὶ πολλοῦ τοῦ ἐνδιαφέροντος οἱ ἐν Ἑλλάδι καὶ ἀλλαχοῦ ὁμογενεῖς καὶ φιλέλληνες, θέλουσιν διεξέλθει τὰς τρεῖς ταύτας ἐπιστολάς, τοῦ ἀληθοῦς πατριώτου τοῦ γέροντος τῆς Ἰδης ἀρματωλοῦ.

Ὁ Ἐκδότης

* *

Ο ΓΕΡΩΝ ΑΡΜΑΤΩΛΟΣ ΤΗΣ ΙΔΗΣ.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Α΄.

Ἐν Κρήτῃ, τῇ 25 Σεπτεμβρίου 1866.

ΠΕΡΑΤΩΘΕΝΤΟΣ τοσοῦτον ἀσπλάγχνης, τοσοῦτον ἀπανθρώπως παρὰ τὸ δίκαιον καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ ἡρωϊκοῦ ἐκείνου ἀγώνος τοῦ 1821, καθ' ἕν, ἀφοῦ ἐφ' ὅλην δεκαετίαν ἀντέστημεν κατὰ τῶν ἠνωμένων στρατῶν τῆς Αἰγύπτου, τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, οὗς ἐπὶ τοσοῦτον ἐσωφρονίσαμεν, ἀφοῦ ἐθάψαμεν τὰ ὄρη, τοὺς λόφους καὶ τὰς πεδιάδας μας διὰ ποταμῶν αἱμάτων, ἀφοῦ ἴδωμεν τὰ τέκνα, τὰς συζύγους καὶ τὰς ἀδελφάς, δίκην κτηνῶν, δημοπρατηθείσας ἐν ταῖς ἀγοραῖς τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Ἀσίας, ἠναγκάσθημεν ἐν τέλει, φεῦ! ὑπὸ τῆς τουρκοφίλου, ὑπὸ τῆς σκληρᾶς ἐκείνης διπλωματίας νὰ κύψωμεν καὶ αὐθις τὸν αὐχένα, νὰ δεσμευθῶμεν καὶ αὐθις μὲ νέας ἀλύσεις, ἀφοῦ τὰς ὑπερχούσας τοσοῦτον ἐδούλωσεν κατεσυντρίψαμεν. Ἐκτοτε ὁ τάλας, μὴ ἀνεχόμενος νὰ ζῶ βίαν ἀβίωτον μετὰ τῶν στραγέων, μετὰ τῶν δημίων τῶν πατέρων μου, μετὰ τῶν ἀτιμασάντων τὰς συζύγους καὶ τὰς ἀδελφάς, μετὰ τῶν βεβηλωσάντων τοὺς ναοὺς καὶ περιυβρισάντων πᾶν ὅ,τι ἱερὸν καὶ ἀνθρώπινον, μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς κόνης, καὶ αὐτῶν τῶν λειψάνων τῶν πρὸ αἰῶνος κεκοιμημένων, ἀπεσύρθη ἐν σπηλαίῳ παρὰ τὴν Ἰδὴν, ἐνθα ἄγνωστος ἐρημίτης προεθέμην νὰ διέλθω τὰς ὑπολοίπους δυστυχεῖς ἡμέρας μου δακρύων καὶ ὀλοφυρόμενος ἐπὶ τῇ τῆς Πατρίδος συμφορᾷ. Ἐκτοτε ἔξ καὶ τριάκοντα μακρὰ μαῦρα καὶ ἐπώδυνα διήλθον ἔτη, αἱ οἰμωγαὶ μου ἀντήχουν ἀπαύστως ἐπὶ τῶν ἱστορικῶν ἐκείνων ὄρεων, καὶ αἱ φωναὶ μου, φωναὶ βροντώδεις ὡς πάσχοντος ἀντήχουν μέχρις Ἀθηνῶν, μέχρις Ἀλεξανδρείας. Ἐφώνουν ἀπαύστως ἡμέραν τε καὶ καθ' ἕνρον, ἐκδίκησιν κατὰ τῶν βαρβάρων, ἐκδίκησιν κατὰ τῶν δημίων, ἀλλ' ἦτο φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ· οὐδεὶς ὁ λαμβάνων οἶκτον ἐπὶ ταῖς οἰμωγαῖς τοῦ πάσχοντος, οὐδεὶς ὁ ἐκδικῶν τὰ τοσαῦτα εὐγενῆ θύματα, τοὺς ἀθανάτους ἐκείνους μάρτυρας τοὺς καθ' ἅπασαν τὴν ἡρωϊκὴν νῆσον πεσόντας. Μι-

κροῦ δεῖν καὶ αἱ ὀρθοκεντικαὶ πεποιθήσεις μου ἐν τῷ γήρατι ἐσα-
λεύοντο, τὸ δὲ «ἔστι δίκης ὀφθαλμός, ὅς τὰ πανθ' ὄρα» ἐν τῇ ἀπο-
γνώσει μου ἀπεκάλουν μῦθον· ἀλλ' οὐχί, ἠπατώμην.

Πρωτῶν τινὰ, ἐξερχόμενος τοῦ ἐρημιτικοῦ ἀντροῦ μου, ἀκούω, ἀν
καὶ ἀμυδρῶς ὡς ἐκ τοῦ γήρατος, παρὰ τὰ ὑψητενῆ, τὰ ἀγέρωχα
τῆς Ἰδης βουρὰ φωνὴν πολεμικῆς σάλπιγγος ἠχούσης τὸ «ὦ παῖδες
Κρητῶν ἴτε, ἐλευθεροῦτε πατρίδα κτλ.» Ἐν τῷ ἀκούσματι τούτῳ
πάραιτα αἱ πολιαὶ τρίχες μου ὑπὸ τῆς συγκινήσεως ἀναρθοῦνται, οἱ
ὀφθαλμοί μου δακρύων πληροῦνται, καὶ τὸ ἐξησθενημέον γῆρας μου
παλαίει ὅπως βεβιασμένως ἐπαναφέρει τὴν ἀνθηρὰν νεότητα, ἀλλὰ
ματαίως, ἀπέδρα ἀπ' ἐμοῦ ἀνεπιστρεπτει ἡ νεκρὰ ἐκείνη ἡλικία,
καθ' ἣν ἐπὶ τῆς Ἰδης, τῆς Δίκης καὶ τῶν Λευκῶν ὀρέων ἐπέτων ὡς
Δορκάς ὑπὸ τὸ βάρος τῶν πληγῶν μου ἐκυρτώθην ὡς τόξον καὶ μό-
λις δύναμαι νὰ κινηθῶ· ἤδη ἐπὶ τῆς φάβδου μου μόλις στηριζόμενος
καὶ τὴν λευκὴν γενιάδα μου ὁ τάλας μὲ δάκρυα χαρᾶς καταβρέχων
προσέρχομαι τῇ φωνῇ. Ἄν καὶ βραδέως, φθάνω ἐν τούτοις ἐν μέσῳ
σμῆνους ὀπλοφόρων ἐνθουσιῶντων ἐν ἄσμασιν, ἐν λύραις καὶ ὀργά-
νοις ὀρχομένων τὴν πυρρῆξιν, τὸν θεῖον ἐκείνον τῶν πραγόνων χο-
ρόν· ἀνεγνώρισα πολλοὺς τῶν ἀρχαίων συναγωνιστῶν μου, οὓς καὶ
περιεπτύχθην περιπαθέστατα. Πρὸς τί, τοῖς εἶπον, ὦ ἀδελφοί, ἡ
ἔνοπλος αὕτη ὀμηγυρίς; Χαῖρε! μοὶ ἀπαντῶσιν, ὦ Γέρον! «Ἔνωσις
ἢ θάνατος»· ἰδοὺ τὸ σύνθημα· οὐδὲν ὀλιγώτερον. Δεῦτε ἀκολουθεῖ.
Ἐκδίκησιν κατὰ τῶν βαρβάρων, ἐκδίκησιν κατὰ τῶν δολοφόνων,
ἀνεφώνησα, ὦ ἀδελφοί! Δεῦτε, ὦ παῖδες Κρητῶν εἰς τὸ στάδιον τῆς
δόξης, εἰς τὸ πεδίον τῆς τιμῆς. Ὁ ποτὲ ἀρειμάνιος ὀπλίτης ἤδη προ-
βεβηκῶς ἀναλαμβάνει τὸ ἔργον τοῦ Τυρταίου. Ἐκδικήσατε, πρὸς
Θεοῦ, τὰς σφαγὰς, τὰς ἀτιμώσεις, τὰς αἰχμαλωσίας τῶν μητέρων,
πατέρων, ἀδελφῶν καὶ τέκνων σας· δείξατε καὶ πάλιν εἰς τὴν Εὐ-
πώπην, εἰς τὴν ὑφήλιον ὅτι ὁ τράχηλος τοῦ Κρητῆς ζυγὸν οὐχ ὑπο-
μένει· θυσιάζεται μυριάκις, ἀλλὰ μυριάκις καὶ πάλιν ὡς ὁ Φοῖνιξ ἐκ
τῆς τέφρας του ἀναφαίνεται. Ἔνωσις ἢ θάνατος, οὐδὲν ὀλιγώτερον,
διότι «ἔστι ἀληθῶς δίκης ὀφθαλμός». Τῇ ἐπαύριον ἀκριβῶς ἐθεώ-
μην μακρόθεν ἐπὶ βράχου γηραιοῦ ὡς ἐμὲ ἰστάμενος τὴν ἠρωϊκὴν
ἐκείνην μάχην τῶν βρυσῶν, ἥτις ἐφάμιλλος τῆς τοῦ Βαλτετζίου,
τῆς Κλεισόβης, τῆς Ἀράχοβας καὶ τοῦ Πέτα, ὀέλει καθέξει λαμ-

προτάτην ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος σελίδα, διὰ τὸν ἀπα-
ράμιλλον ἥρωσμον τῶν ἀληθῶς ἀπογόνων τοῦ Μίνωος, τοῦ Ῥαδα-
μάνθος καὶ τοῦ Ἰδομενέως. Κατ' αὐτὴν χιλιάδες βαρβάρων Ἀρά-
βων, στρατὸς δὴθεν εὐρωπαϊστὶ συγκεκροτημένος ἐπεκαλεῖτο τὸν
οἶκτον μιᾶς φύκτας ἥρων· ἀφοῦ ἐναπέμεινεν ὁ ἡμῖς, ἐσυνηκο-
λόγησεν ὁ ἄτιμος ὅπως ἐγκαταλείψῃ τοῖς νικηταῖς πολλὰ ὄπλα καὶ
ἀπάσας τὰς ἀποσκευάς του. Ὡ Ἐυρώπη! ὦ σκληρὰ διπλωματία! δὲν
ἀπηύδης εἰσέτι ἀνεχομένη κράτος σσηπὸς, κράτος καταδρέον;
δὲν ἐκορέσθης εἰσέτι ἐκ τῶν σφαγῶν, ἐκ τῶν ἀνδραποδισμῶν, τρε-
φομένη ἐκ τοῦ αἵματος τοσοῦτων μαρτύρων τῆς Κρήτης; Ἐκπληρῶν
τὸ ἀναδεχθὲν καθῆκον μετέβην εἰς τὸ ἐν Κουρσῶνι τοῦ Ἡρακλείου
ἑλλην. στρατόπεδον· παρέστην ἐν μάχῃ, ἥτις ἐδόξασε καὶ αὖθις τὰ
τῶν Κρητῶν ὄπλα· κατ' αὐτὴν νικηθέντες οἱ τοῦ Μωάμεθ ὄπαδοὶ
ἐξεδιώχθησαν αἰσχυρῶς μέχρι τοῦ φρουρίου. Εἶτα ἡσυχία καὶ τάξις
ἐφ' ἅπασιν ἐπεκράτησε, διότι ἐκπληροῦντες οἱ ἡμέτεροι τὸ πρὸς τὴν
πατρίδα καθῆκον καθιδύοντο. Ἀλλ' αἴφνης ὁ ὄμιλος ἐκεῖνος τῶν
ὄπλοφόρων συνταράττεται, ἀνίσταται, ἀναρτᾷ τὰ ἐπιμήκη, τὰ βα-
ρέα ὄπλα του ἐπὶ τῶν ὤμων κατερχόμενος πρὸς τὴν ἀκτὴν. Τί ἄρα
γε τὸ προσκαλοῦν, τὸ κράζον, τοὺς ἀρειμανίους τούτους ἥρωας ἐν
σπουδῇ; Ἀτρόπλιον ἑλληνικόν, ἢ «Πατρίς» παραπλευρῶς τῇ ἀκτῇ
διερχόμενον διέσχιζε τὴν θάλασσαν ὡς Δελφίν· ἀναγνωρίζουσι μα-
κρόθεν οἱ γενναῖοι τὰς συζύγους, τὰς μητέρας, τὰς ἀδελφάς, τὰ τέ-
κνα τῶν· σπεύδουσιν ὅπως μακρόθεν κἂν τοῖς πέμψωσι τὸν τελευ-
ταῖον, τὸν ὕστατον ἀσπασμόν· ἢ θέσις τοῦ Τυρταίου καθίσταται
ἤδη δυσχερής· ἢ γενναιότης του κλίνει γόνου ἀπέναντι τῆς σπαραξι-
καρδίου ταύτης σκηνῆς· ἢ φωνή του διακόπτεται, γηραιὰ δάκρυα
καταβρέχουσι τὸν λευκὸν πώγωνά του· οὐχ ἦτιον ἀντέχει, ἀκολου-
θεῖ, φθάνει παρὰ τὴν διερχομένην «Πατρίδα»· ποῦ διευθύνονται,
ἔρωτᾷ, αἱ χαρίσσαι αὐτῆς γυναῖκες, οἱ εὐγενεῖς οὔτοι γόνοι τῶν
ἀνδρέων; Πρὸς τὴν Μητέρα Ἑλλάδα. . . . ἀπαντῶσι πενθίμως. Στε-
ναγμὸς βαρὺς ἐξέρχεται τῶν στέρνων του, μυκάται, ἀρύεται, ἀνα-
κράζει· τίνας ἐνεκεν ἡμεῖς, ἐπὶ δεκαετίαν ὄλην συναγωνισθέντες νὰ
διατελώμεν εἰσέτι ἄκοντες, δούλοι τῶν βαρβάρων; οὐκ ἔστι Θεός;
οὐκ ἔστι δικαιοσύνη; Ἀπέλθετε! ἀπέλθετε! ὦ σύζυγοι τῶν ὑπὲρ πί-
στεως καὶ πατρίδος μαχομένων Κρητῶν· ἀπέλθετε ὅπως κοινοποιή-

σητε τῷ κόσμῳ ὅτι συνεπαίς οἱ Κρήτες πρὸς τὸν ἱερὸν ὄρκον τῶν
πυλῶν των ἀνεπέτασαν καὶ αὖθις τὴν ἀγίαν τῆς ἐπαναστάσεως
σημαίαν, ἐν ἧ δὲ αἵματος ἐπιγέγραπται· «Ἐνωσις ἢ θάνατος»· ἀπέλ-
θετε ὅπως ἐν καρτερίᾳ ὑποστήτε καὶ αὖθις τὰς κακουχίας τῆς ἐξο-
ρίας, ὅπως ἐκτείνητε τὴν δειλὴν χεῖρα τοῦ ἐπαίτου, σεῖς αἱ τὰς
περιουσίας καὶ τ' ἀγαθὰ πάντα καταλειπούσαι ἵνα μὴ τοῦ λοιποῦ
τίκτετε δούλους. Ἀπέλθετε, ἀγέρωχοι, ὑπερήφανοι, διότι σεῖς μὲν
πλάνητες καὶ πτωχοὶ κρούσεται ἴσως τὰς θύρας τῶν ξένων, ἐνῶ οἱ
σύζυγοι πίπτουσιν ἀτρόμητοι γελῶντες, ὑπὲρ ἐλευθερίας, σεῖοντες
ἐκ βάρων τὸ σκληρὸν οἰκοδόμημα, τὴν τουρκικὴν καλουμένην αὐτο-
κρατορίαν. Ἀπέλθετε, ὦ νεαροὶ βλαστοὶ, χρυσαὶ τῆς πατρίδος ἐλπί-
δες ὅπως ἐπιζήσητε τῆς γενικῆς καταστροφῆς, διότι οἱ γεννησάντες
ὑμᾶς ἀμετατρέπτως προτίθενται ἢ νὰ καταστήσωσιν Κρήτην ἐλευ-
θέραν ἢ πίπτοντες μέχρις ἐνὸς νὰ ταφῶσιν ὑπὸ τὰ εἰρεϊτιά της, πει-
θόμενοι τῇ πατρίδι καὶ τῇ συνειδήσει των. Ἀπέλθετε, καὶ ἂν μὴ τύ-
χητε, προστατῶν, φίλων, ἀδελφῶν, συγγενῶν ἐπιζώντων, ἀπέλθετε
εἰς Ἀθήνας, εἰς Πειραιᾶ, ἐκεῖ, ἐκεῖ τρέξατε· ἐκεῖ κατὰ τὸ Ἀττικὸν
πεδῖον εἰσὶν ἀτάκτως ἐξόρμηνα ὄστα, ἐκεῖ περιίπτονται αἱ σκιαὶ τῶν
τριακοσίων ἐκείνων ἡρώων μας, τὸ ἄνθος τῶν μαχητῶν τῶν ὑπὸ τὸν
Καλλέργην πεσόντων, ὅπως καταστήσωσιν Ἑλλάδα εἰσθεράν, ἰσχυ-
ράν, ἡνωμένην ἀδιάρρηκτον, ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτῶν τεθῆτε,
ἀφοῦ οὐδεὶς ἐν τῷ κόσμῳ ὁ ἐλαίων ὑμᾶς, οὐδεὶς ὁ λαμβάνων οἶκτον
ἐπὶ τῇ πείνῃ, ἐπὶ τῇ γυμνότητι ὑμῶν. Ἀλλά, πρὸς Θεοῦ! πρὸς τί ὁ
Γέρων παραφέρομαι! πρὸς τί βλασφημῶ! πρὸς τί ἀποκαλῶ ἀχαρί-
στους, ἀγνώμονας τοὺς ἀδελφούς μου! βεβαίως ἢ πολυετῆς ἐκ τῆς
κοινωνίας ἀπομάκρυνσις, ὁ πολυχρόνιος ἐκεῖνος καὶ ἄγριος τῶν βου-
νῶν βίος μὲ μετήλλαξεν. Οὐχί, οὐχί! Ἀπέλθετε, ὦ σύζυγοι, ὦ τέ-
κνα Κρητῶν, πρὸς τὴν μητέρα Ἑλλάδα, πρὸς τοὺς ἐκεῖ ἐλευθέρους
ἀδελφούς Ἑλληνας, πρὸς αὐτοὺς καὶ μόνους πέμπομεν ὑμᾶς ὡς παρα-
καταθήκην ἱερὰν· ἀπέλθετε πρὸς αὐτοὺς, αὐτοὶ θέλουσι σᾶς χορη-
γήσει στέγην, ὕδωρ καὶ ἄρτον· αὐτοὶ θέλουσι συρράξαι τὰ ῥάκη σας
καὶ καλύψει τὴν γυμνότητά σας. Εἶπατε αὐτοῖς ὅτι ἰδοὺ καὶ πάλιν
ἡμεῖς ἔνοπλοι ἐπιζητοῦμεν τὴν ποθητὴν ἔνωσιν· ὅτι ἐπὶ τοῦ τραχέ-
λου ἡμῶν καὶ πάλιν φέρομεν τοὺς στρατοὺς καὶ τοὺς στόλους ἀπά-
σης τῆς Ἀσίας, ἀπάσης τῆς Ἀφρικῆς· ὅτι καὶ πάλιν πρόκειται νὰ

παλαισώμεν κατὰ σμήνους ἐγχωρίων βαρβάρων, ὅτε μὲν κρυπτομέ-
νων ὄπισθεν ἰσχυρῶν φρουρίων, ὅτε δὲ ἀνάνδρως ἐξερχομένον πρὸς
πυρπόλησιν καὶ λεηλασίαν τῶν χωρίων, τῶν κτημάτων καὶ τῶν
ναῶν μας, καὶ πρὸς σφαγὴν καὶ ἐξχνδραποδισμόν τῶν ἀσθενῶν καὶ
ἀδυνάτων οἰκείων μας· ἀναπολήσατε αὐτοῖς τὸ τοῦ ῥήτορος «ὁ μὲν
παρῶν καιρὸς, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, μονονουχὶ λέγει φωνὴν ἀφίεις ὅτι
τῶν πραγμάτων ἡμῖν ἀντιληπτέον, εἴπερ ὑπὲρ σωτηρίας κοινῆς
φροντίζοιμεν». Ὑποδείξατε αὐτοῖς ὅτι βοήθειαν, ἐπικουσίαν σύντο-
νον καὶ ταχέϊαν παρὰ τῶν ἀπανταχοῦ Ἑλλήνων ἀναμένομεν, οἱ ἐν
τοῖς ὅπλοις ὑπὲρ σύμπαντος τοῦ ἑλληνισμοῦ προκινδυνεύοντες καὶ
ἀνάνδρως ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν κρουρούμενοι Κρήτες· βοήθειαν καὶ
συνδρομὴν ἀναμέομεν παρὰ τῶν ἀδελφῶν Ἑλλήνων, ἡμεῖς οἱ νησιῶ-
ται, οἱ κέκλιωθεν ὑπὸ ἀσπλάγχων θαλασσῶν ἀπαύστως περιβρεχό-
μενοι· ὄπλα καὶ πολεμσφόδια αἰτούμεν καὶ θέλετε ἰδεῖ συντόμως
τοὺς μυαροὺς, τοὺς ἀνάνδρους ἀπογόνους τοῦ Ὀσμὰν μεταμελουμέ-
νους, διότι ἐμίαναν τὴν ὥραν ἀλλ' ἀτυχῆ νῆσόν μας. Ἀποταθῆτε
πρὸς τοὺς ἄλλοτε ἀρειμανίους ἀρματολοὺς τῆς Ἡπείρου, τῆς Θετ-
ταλίας, τῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης, οἵτινες ἤδη παρ' ἐλπίδα καθεύ-
δουσιν νήδυμον ὕπνον, καίτοι ἀπύρνοι τοῦ Βότσαρη, τοῦ Καραΐ-
σκου, τοῦ Ρήγα, τοῦ Καρατάσου. Εἶπατε αὐτοῖς ὅτι, ἂν ἐπὶ πολὺ
μείνωσι ψυχροὶ θεαταὶ τοῦ ἐνώπιον αὐτῶν ἐκτυλισσομένου Κρητι-
κοῦ δράματος, ἂν διατελέσωσιν ἀδιοφορῦντες, θέλουσιν εἶσθαι οἱ
παραίτιοι τῆς θυσίας παντὸς ἐθνικοῦ μεγαλείου καὶ οἱ μόνοι κατα-
στροφεῖς τοῦ ὅλου ἑλληνισμοῦ, ἕτε μάλιστα ὁ πρὸ ἐτῶν ἀσθενῆς
ψυχοβραγεῖ, ὁ δὲ νεκρώσιμος κώδων του ἤρχισεν ἡγῶν τὸν νεκρώσι-
μον ἡγῶν του. Ἐνῶ, ἂν ἀπὸ κοινοῦ, ταυτοχρόνως καὶ ἀδελφικῶς
ἐνεργήσωμεν πρὸς τὸν αὐτὸν τείνοντες σκοπὸν, θέλομεν ὑπερπηδή-
σει πάντα τὰ προσκόμματα, Θεοῦ εὐδοκούντος, κηρυττόμενοι τα-
χέως ἐλευθεροὶ ἀδελφοί, τέκνα εὐπειθῆ, ἐλευθεροῦ καὶ ἰσχυροῦ Κρά-
τους. Εἶπατε ἐν τέλει τοῖς ἀδελφοῖς πᾶσιν ὅτι λίαν συνεκίνησαν τὸν
ἐρημίτην γέροντα τὰ συμβολικὰ ἐκεῖνα ὀνόματα τῶν ἀτμοπλοίων
«Πατρίς,» καὶ «Καρτερία»· τὸ ἐπ' ἐμοί, διὰ τὸ γλυκὺ αὐτὸ ὄνομα,
διὰ τὴν πατρίδα κατέστρεψα, κατεθυσίασα, τὰς ὠριωτέρας τῆς
νεότητός μου ἡμέρας ἐν τῷ ἀγῶνι καὶ τῷ σπηλαίῳ· συνάμα ὅτι
ἀπεκαρτέρησα ὁ τάλας πλέον νὰ καρτερῶ. Μετὰ μικρὸν κλείω τοὺς

ὄφθαλμούς, ἀλλ' ἀπέργομαι παρὰ τῷ Πλάστῃ πλήρης ἡδονῆς, διότι προαισθάνομαι ὅτι ἤγγικεν ἡ ὥρα τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς δούλης πατρίδος, ἡ συνένωσις σύμπακτος τοῦ ἑλληνισμοῦ.

oooooooooooo

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Β΄.

Ἐν Κρήτῃ, τῇ 5 Δεκεμβρίου 1866.

Ὡ παῖδες Κρητῶν, ἴτε ἐλευθεροῦτε πατρίδα, βωμούς, θήκας τε προγόνων.
Εἰς γὰρ οἰκὸς ἄριστος, ἀμύνεσθε περὶ Πάτρως κτλ.

Μετὰ τὰς ἐνδόξους ἐκείνας μάχας τῶν Στύλων, τῶν Κερκμεϊδῶν, τῶν Βρυσῶν καὶ τὴν ἀτυχῆ, πλὴν ἡρωϊκὴν τοῦ Βασιῆ, ἔνθα φοῦκτα Κρητῶν καὶ ἐθελοντῶν ἀνδρείων ἠγωνίσθη γενναίως κατὰ μυριάδων βαρβάρων, περιηρχόμεν ὁ γέρον Ἑρταῖος τὰ ἔρη καὶ τὰ σπήλαια πρὸς ἐνθάδ' ἔρυσιν καὶ βοήθειαν, τὸ ἐπ' ἐμοί, τῶν ἀστέγων, τῶν γυμνιτευόντων, τῶν ξιγούντων ὑπὸ τοῦ ψύχους καὶ τῶν στερησῶν ἐκείνων βρεφῶν καὶ τῶν συζύγων τῶν ἀνδρείων τῶν εἰς πόλεμον ἀπελθόντων. Ἀλλὰ τί ἡδύνατο φωνῆ μόνῃ ἀδυνάτου καὶ ἐξησθηγμένου γέροντος ἄνευ μέσων ἢ τῆς βακτηρίας του, ἣτις καὶ μόνῃ τῷ ἐναπέμεινεν ἀπέναντι τοῦ σμήνους ἐκείνου τῶν βασάνων καὶ τῶν δεινῶν; ἑκατοντάδες τῶν ἀθῶων ἐκείνων πλασμάτων ἐμαράνθησαν πρὶν ἔτι ἀνθήσασαι· τὸ δριμύ τῶν βουνῶν ψυχοσ προώρως τὰ κατέστρεψεν, πολλῶν τούτων ἔκλεισα τοὺς τρυφεροὺς ὄφθαλμούς, ἐνταφιάσας ταῦτα μετὰ σεβασμοῦ ἐν τῷ νάρθηκι πεπαλαιωμένου καὶ ἐτοιμορρόπου Ναϊδίου τοῦ μόνου ἐν τῷ ἔρει περιφρονήσαντος τὴν λύσσαν τῶν ἀνέμων καὶ τῶν βροχῶν· ἄλλως τε μὴ τυχῶν ὕλης ἐξ ἧς ἐλήφθησαν, χιογοσκεπῶν ἔντων τῶν μερῶν, ἔθαψα ὑπὸ αὐτὴν ταύτην τὴν χιόνα, ἄκλαυστα καὶ μακρὰν ψυχῆς ζώσης. Ἀδιστάκτως πιστεύω ὅτι τὰ ἀθῶα ταῦτα δέονται ἤδη τοῦ Πλάστου αἰτοῦντα παρ' αὐτοῦ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Πατρίδος. Αὐτοὶ μόνοι οἱ γεννήσαντες ἐν τῷ κόσμῳ τέκνα δύνανται νὰ αισθανθῶσι τὴν θέσιν τῶν δυστυχῶν ἐκείνων γεννητόρων. Ἐκπληρώσας τὸ καθήκον μου μετέβην αὐθις πρὸς τὰ ἀνατολικά τῆς νήσου μέρη. Ἐκεῖ αἱ καταστροφὰὶ τῶν βανδάλων ὑπερέβησαν πᾶν ὄριον. Φόνοι πλεῖστοι κατὰ ἀό-

πλων, αἰχμαλωσίας γέροντων καὶ γυναικῶν ἀπροστατευτῶν διεπράχθησαν. Κῶμαι πολλαὶ πρὸ τοῦ πολέμου ἀνθοῦσαι μετεβλήθησαν εἰς σωρὸν ἐρειπίων, ναοὶ περικαλλεῖς συληθέντες ἀπετεφρώθησαν ἄμφια ἱερὰ, εἰκόνες, βίβλοι τῶν ἐκκλησιῶν περιϋβριζόμενα ἐδημοπρατήθησαν ἐν ἐμπαιγμῶ καὶ περιφρονήσει ἐν μέσῃ ἀγορᾷ. Σωρὸς εἰκόνων πολυτίμων, ἔργων ἀρχαίων περιφημῶν ζωγράφων, ἀντὶ δύο ταλήρων ἐπωλήθησαν· σάκκοι δὲ βιβλίων ἐκκλησιαστικῶν ἀντὶ δύο δραχμῶν· τὴν Μητέρα τοῦ Ἰησοῦ ἐν εἰκόνι Θυμασίᾳ μὴ δυνηθεὶς νὰ ἐκποιήτῃ ἄπιστός τις τοῦ Μωάμεθ λάτρης, ἐμπαιζὼν ἀφῆκε φρουρὸν δῆθεν τοῦ ξυπαροῦ Πανδοχείου του, δόσας αὐτῇ ῥητὴν ἐντολήν, ὅπως πωλήσῃ αὐτὴ τὰ ἐν αὐτῷ ἐν τῇ ἀπουσίᾳ του· τούτων δὲ μὴ πωληθέντων, ἐδέξασεν ὅπως τιμωρηθῆ δι' ὑβρεῶν ἀρεπῶν καὶ συντριβῆ εἰς τεμάχια ἐν μέσῃ τῇ ἀγορᾷ. Ὅποιον αἶσχος διὰ τὸν ἐπὶ προόδῳ καὶ ἐκπολιτισμῷ ἐγκαυχώμενον 19^{ον} αἰῶνα!!! φρίττει ἀληθῶς ὁ νοῦς ἀναλογιζόμενος ταῦτα πάντα! ἀδυνατεῖ νὰ τὰ παραδεχθῆ ὡς γεγονότα, οὐχ ἦττον διεπράχθησαν ὑπ' ἐκείνων, οὐς ἡ Εὐρώπη ἐθεώρησε δεκτικὸς πολιτισμοῦ, τούτους ἀνέχεται εἰσεῖτι ὅπως πιέζωσι λαὸν χριστιανικόν, ἱστορικόν, φύσει πρὸς τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὸν ἀληθῆ πολιτισμὸν βλέποντα.

Μετὰ τὰς παντοίας ταύτας συγκινήσεις μου, φήμη τραγικὴ, ἀλλὰ καὶ λίαν ἔνδοξος, ἥτις βεβαίως ἐκ τοῦ μεγαλείου τῆς σπεύδουσα διεπέρασεν ἴσως ἤδη τὰ πελάγη μέχρι τῶν ἀντιπόδων, καλεῖ με τὸν γέροντα δπλίτην ἀλλαχοῦ. Ἄμα τῷ ἀκούσματι ἔσπευσα δρομαίως πρὸς τὸ αἰμόφυρτον, πρὸς τὸ πυρίκαυστον Ἀρκάδιον. . . . Ἐνταῦθα αἱ διανοητικαὶ μου δυνάμεις ᾤχοντο ἀπιστοῦσαι, ὁ κάλαμός μου πίπτει ὑπὸ τοὺς πόδας μου, μὴ δυναμένου ἱστορῆσαι δεόντως τὰς ἀλγεινὰς ἐκείνας ἐντυπώσεις μου. Εἶθε ὁ τάλας μὴ ἐγενόμενῃ ἐν Κρήτῃ, μὴ ἐκαλούμην Κρής! Εἶθε ἀντὶ τῆς πολυετοῦς ἐν τῇ Ἰδῇ διαμονῆς μου νὰ ἔζων ἄπατρις, ὡς Ἄραψ φελάχος, πλάνης καὶ γυμνητεύων ἐν τῇ Σαχάρα, ἢ σφαῖρα μολυβδίνῃ νὰ μὲ ἔρριπτε πρὸ πολλοῦ χρόνου νεκρὸν, ὅπως μὴ παρασταθῶ ἐν τῷ γήρατι θεατῆς τοῦ σπαραξικαρδίου τούτου δράματος τοῦ ἀληθοῦς τούτου σφαγείου! Εἶδον τὸν αἰμοβόρον, τὸν κακοῦργον, τὸν δολοφόνον, τὸν δῆμιον τῶν πατέρων καὶ ἀδελφῶν μου, Μουσταφᾶν φεύγοντα τὴν τοῦ Ἀρκαδίου πυρὰν, ἔνθα ἐκοιμήθη τὸν αἰώνιον ὕπνον τὸ ἄνθος τῶν πο-

λειμιστῶν του' εἶδον τὸν περικαλλῆ ἐκείνον ναὸν, ὅστις ἐπὶ τῶν ὤ-
 μων ἔφερε ζώην ὀκτὼ αἰῶνων, καὶ ὃν ἐσεβάσθησαν τοσοῦτοι κατα-
 κτηταί, τὸ τέλειον ἔργον τῆς ἀρίστης Βυζαντινῆς τέχνης, τὸν δι-
 δόντα ἄρτον ταῖς πεινώσι καὶ ὕδωρ ταῖς διειψῶσι διαβάταις, ἀνευ
 διακρίσεως θρησκείας ἢ γένους. Εἶδον τοῦτον φεῖ! σωρὸν ἐρειπίων,
 ὅλως πυρποληθέντα. Ἰκουσα ὑπὸ τοῦ διασωθέντος ὑπὸ τὰ ἐρείπια
 γέροντος μοναχοῦ, τοῦ μόνου ἐκ τῶν ἐπιζησάντων, διαφυγόντος τὴν
 λύσασιν τῶν τεράτων, ὅτι οἱ ἐν αὐτῷ τυχαίως καὶ ἐξ ἀνάγκης ἐγ-
 κλεισθέντες 300 Ἑλλήνες Κρηῖτες μετὰ 600 γυναικοπαίδων, ἀφοῦ
 ἐπὶ δύο ὅλας ἡμέρας ἠρωτικῶς ἀπέκρουσαν τὸν ἐκ δεκαπεντάκις χι-
 λίων τοῦ τυράννου Θηριώδη στρατὸν, ὃν δεάντως ἀντήμειψαν, δὲν
 ἠδυνήθησαν δεκατισθέντες νὰ ἀνθέξωσιν ἐν τέλει ἀπέναντι τοῦ σμή-
 νους τῶν πολεμίων καὶ προσελόντες ἐνδοξὸν θάνατον ἀτίμου αἰγμα-
 λωσίας, ἔθεσαν ἐκουσίως πῦρ τῇ πυριτιδαποθήκῃ, ἀνατιναχθέντες
 εἰς τὸν ἀέρα πυροτεχνημάτων δίκην, ἀνακράζοντες «Ἐλευθερία Ἑνω-
 σις ἢ Θάνατος!» ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν συνταφέντων ἀπίστων ἐστὶν ἄ-
 πειρος, ὅτι αἱ Θηριωδῖαι τῶν βαρβάρων ἐπὶ τῶν ἐπιζησάντων καὶ
 ἐπὶ τῶν ἱερῶν ἀκόμη λειψάνων τῶν πτωμάτων τῶν θελονῶτων εἰσὶν
 ἀνεκδιήγητοι καὶ πολλὰ ἄτινα φηγῶ διανοούμενος. Ἀνεῦρον αὐτὸς
 ἐγὼ ὑπὸ τὰ ἐρείπια, πτώματα Ἀράβων, Ἀνατολιτῶν, Κιρκασίων,
 Ἀλβανῶν, Ὄθωμ., ἐγχωρίων, φύρδην μειγμένων μετὰ τῶν ἠρώων,
 μετὰ τῶν μαρτύρων ἐκείνων τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐλευθερίας, μετὰ
 τῶν ἡμικαύστων, τῶν ἠκρωτηριασμένων ἠρωίδων Κρησῶν, μετὰ
 τῶν ἀγῶν παρθένων, πρὸ μικροῦ λευκῶν ὡς τὰ κρίνα, αἵτινες, ἂν
 καὶ ψυχραὶ ἤδη ὡς κρυστάλλοι, μοὶ ἐφαίνοντο χαριέντως ἐπιλέγου-
 σαι, αὖ γέρον ἀρματωλὸς, εἶπε ταῖς ἐπιγιγνομένοις, ὅτι τὸ Ἀρκά-
 διον ἐγένετο ὁ νυμφικὸς ἡμῶν παστὸς, ὅτι προσεβόμεθα τὴν ἐνδοξὸν
 ταύτην θέσιν τῆς αἰσχύνης καὶ τῆς ἀτίμου ζωῆς, ὅτι ἐνθάδε κείμε-
 θα πειθόμενοι τῇ πατρίδι καὶ τῷ καθήκοντι.» Ἐνθαυρῶν καὶ βαρυ-
 αλγῶν ὁ τάλας ἔστρεψα τὸ πρόσωπον ἀλλαχοῦ, ὡς αἰσθανόμενος
 τὰς δυνάμεις μου ἐκλιπούσας ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς ὀδύνης, καὶ ἀπῆλ-
 θον βήματι βραδεὶ τῆς κοιλάδος ἐκείνης τοῦ κλαυθμῶνος καὶ τῶν
 θλίψεων. Συνεπῶς προσθέμην ἀπελπισθεὶς ἐκ τοῦ θεάματος τοσοῦ-
 των μέχρι τοῦδε θυσῶν καὶ καταστροφῶν ματαίων καὶ ἀνωφελῶν
 νὰ μεταβῶ τὸ τελευταῖον ἐν τῷ ἐρημητικῷ ἄντρον μου, καταρῶ-

μενος ἀπαύστως τὴν μαύρην, τὴν ἄσπλαγγνον μοῖραν τῆς ἀτυχοῦς ταύτης νήσου. Ἀλλ' αἴφνης ἀγγελία ταχύπτερος, ὅσον καὶ χαρμόσυνος, μὲ ἀνχαϊτίζει, μὲ προσκαλεῖ δρομαῖον πρὸς τὰς ἀκτὰς τοῦ ἡρώϊκου Σελίνου. Τότε εἶπον τὸ «εἰς οἰωνὸς ἄριστος, ἀμύνεσθε περὶ Πάτρης». Ἐκεῖ εἶδον ἀγαλλόμενος ἀγγλικὸν πολεμικὸν δρόμονα πρᾶπλευρῶς τῇ ἀκτῇ πλέοντα καὶ σώζοντα ἐκ τοῦ ψύχους, τῆς πείνης, τῆς αἰχμαλωσίας, τῆς καταστροφῆς, τὰ εἰσέτι γυμνητεύοντα, τὰ ῥηγοῦντα τῶν Κρητῶν γυναικόπαιδα. Εὐγνώμοσύνῃ, ἀνεφώνησα, ἀείδιος τοῖς σώζουσιν ποσάτας ψυχὰς τοῦ βεβαίου θανάτου. Εἶδον τοὺς συζύγους, τοὺς πατέρας περιπτυσσομένους περιπαθῶς τὰ μόνα ἐν τῷ κόσμῳ προσφιλῆ των ὄντα· εἶδον αὐτοὺς δίδοντας τὸν τελευταῖον, τὸν ἴστατον ἴσως ἀσπασμόν. Ἀπέλθετε, τοῖς εἶεγον δακρύνοντες σεῖς, ἔνθα σὰς κομίζει τὸ ἱερὸν, τὸ σωτήριον αὐτὸ σκάφος· ἀπέλθετε ὅπως σωθῆτε, ὅπως ἐπιζήσητε· εἰς ἡμᾶς δὲ θέλει μείνει ἡ πατρις, ἡ τάφος, ἡ ἐλευθέρα. Ταῦτα κηρύζατε πανταχοῦ, ἔνθα συντυγχάνετε ἄνθρωπον, χριστιανόν, ἐλεύθερον· θέλει συμπαθεῖ ἐν ταῖς συμφοραῖς, ἐν ταῖς στερήσεσιν ὑμῶν, διότι αὐτὸς καὶ μόνος αἰσθάνεται τὴ μέγεθος τῶν θουσιῶν, αἵτινες ἐπιβάλλονται εἰς τὸν ποθοῦντα, τὸν ἐφιέμενον τῆς ἱερᾶς ἐκείνης θεᾶς, τῆς καλουμένης ἐλευθερίας. Ἐν τοῖς πρότερον εἶπον, ὅτι μὲ συνεκίνησαν σπουδαίως τὰ ἐπιτυχῆ συμβολικὰ ὀνόματα τῶν ἀτμοσφαιρῶν «Πατρίς, Καρτερία»· ἀλλὰ τί πρῶτον, τί δ' ἔσχατον νὰ εἶπω ἤδη περὶ τοῦ δαιμονίου ἐκείνου πυροσκάφου, ὅπερ καλεῖται «Πανελλήνιον» . . . ὅποια σύμπτωσις! ὅπόσον ἐπιτυχὲς ὄνομα! Ἐπτάκις ἤδη ἐμπαίζει τοὺς Ἀσιανοὺς φρουροὺς τῆς νήσου τοῦ Ἰδομενέως! Ἐπτάκις ἤδη προσορμίζεται πρὸς τὰς ἀκτὰς αὐτῆς, προσφέρει τοῖς μαχομένοις γενναίους ἐθελοντὰς καὶ πάντα τὰ πρὸς ἀπόκρουσιν τοῦ βαρβάρου χηρῆσιμα! Αἰσχρὸς εἰς τὸν φρουροῦντα πολυτηλέβολον τοῦ Παδισάχ στόλον! ἢ εἰς τὴν νήσον μας ἄριστος προσέγγισις του, προτιθεμένου νὰ διεκφυγῇ τοὺς φρουροῦντας τὴν νήσον βαρβάρους, ἠδίκησε σπουδαίως τὸν ἐπὶ τὰς ἀκτὰς αὐτῆς ἀναμένοντα ἰδαῖον ὀπλίτην τοῦ νὰ ἴδῃ καὶ ἅπαξ τὸ θεῖον αὐτὸ σκάφος. Ποσάκις ἐν ψύχει καὶ βροχαῖς, ἐν σκότει νυκτὸς μαύρης τοῦ χειμῶνος δὲν ἀνέμεινα ἐπὶ τῶν κρημνῶν τῆς ἀκτῆς τὴν συνάντησίν του; ἀλλὰ ματαίως. Ἡπάτηςε τοὺς Ἀσιανοὺς, ἐστέρησεν δικαίως τῆς ἡδονῆς καὶ τὸν γέροντα τῆς Ἰδῆς

άρματωλόν. Οὗτος καὶ μακρόθεν ἀπονέμει τὴν εὐγνωμοσύνην του ἐπιχαίρων, ἂν καὶ πολλάκις προέθετο νὰ ἀσπασθῆ ἐκ τοῦ σύγγενος πᾶν τῷ ἐν αὐτῷ, τοὺς τε πλοιάρχους καὶ τὸ πλήρωμα, τοὺς ἀτρομήτους ἐκείνους ναυβάτας, τὰ εὐγενῆ τέκνα τῶν Ψκρῶν, τῆς Ἰδρας, τῶν Σπετσῶν, τοὺς κύκνους ἐκείνους τοῦ Αἰγαίου, τοὺς τοσαύκις προκινδυνεύσαντας πρὸς βοήθειαν τῆς ἀδελφῆς, τῆς πολυστενάκτου, τῆς ἀλυσοδέτου, τῆς ὑπὸ τὸν ζυγὸν Κρήτης. Ἀλλὰ θαρβέεϊτε, ἀδελφοί! ᾧ ἀληθῶς ἔνδοξοι τοῦ Αἰγαίου κύκνοι! ἡ ἡμέρα δὲν εἶναι μακρὰν, καθ' ἣν θέλομεν ἐναγκαλισθῆ ἀλλήλους, ψάλλοντες τὸ ἀνὺν ἀπολύεις τὸν δούλόν σου Κύριε». Τότε παρὰ τοὺς βρόντας ἐκ τῆς Ἰδης βύακας, ἐν τοῖς διαυγέσιν ἐκείνοις νάμασιν, οἱ Κρήτες εὐγνωμονοῦντες θέλομεν γλυκάνει τὰ χρυσιζόντα, πλὴν ἐκ τῆς συνεχοῦς καὶ πρὸς χάριν αὐτῶν ποντοπορίας, ἀλμυρίσαντα πτερά σας, καὶ περιποιηθῆ ὑμᾶς ἐπαξίως ὑπὸ τὴν ἀνθηρὰν καὶ εὐώδη σκιὰν τῶν ῥοδοδαφνῶν, τῆς μυρσύνης καὶ τῶν πορτοκαλεῶν, ἐξ ὧν καλύπτεται διαρκῶς ἡ ὠραία, ἀλλ' ἀτυχῆς νῆσος, ἡ Πατρίς τοῦ γέροντος τῆς Ἰδης ἄρματωλοῦ.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Γ'.

Ἐν Κρήτῃ, τῇ 6 Μαρτίου 1867.

Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Ἀγγλικοῦ Δρόμονος καὶ τοῦ Ῥωσσοκοῦ Ναυάρχου διάσωσιν μικροῦ μέρους γυναικοπαίδων, ἡ θέσις τῆς ἀτυχοῦς ταύτης νήσου οὐδόλως μετεβλήθη, ἐλπίσαντα τὰ ἀτυχῆ, τὰ γυμνά ἐκεῖνα πλάσματα, ὅτι τὰ πλοῖα, ἅτινα ὑπὸ φιλανθρωπίας ἐμπορούμενα κατῆρξαντο τοῦ εὐγενιοῦς ἐκείνου ἔργου, ἤθελον τὸ ἐπαναλάβει· κατῆλθον δρομαῖα ἐκ τῶν χιονοσκεπῶν ὀρέων, ἔνθα ἡ θηριωδία τῶν βαρβάρων τὰ εἶχεν ὠθήσει· κατῆλθον πρὸς τὰς ἀκτὰς, ἀναμένοντα, ἀλλ' ἀνέμενον εἰς μάτην τὰ σωτήρια σκάφη! αἱ φιλάνθρωποι σημαῖαι τοῦ σταυροῦ μετὰ σεβασμοῦ ἔκλιναν γόνου πρὸς τὴν ἡμισέληνον, ἥτις ἐπιτακτικῶς ἀνέκραξε, φεύγετε! μὴ μοῦ τὰ θύματα διαρπάξετε· δὲν ἐκορέσθη ἐισέτι τοῦτο· συνεπῶς ἀντὶ σωτηρίας εὔρον τὸν τάφον, τὰ ἀδύνατα ἐκεῖνα ὄντα, οἱ τραυματαῖα ἐκείνοι καὶ ἠκρωτηριασμένοι μάρτυρες, οἵτινες προέθεντο ὅπως ἀπέλθωσι πρὸς θεραπείαν· διότι ἐτέθησαν πράγματι ἐν μέσῳ δύο πυρῶν,

ἦτο ἐκ μὲν τῆς ξηρᾶς ὁ αἰμοχαρῆς στρατὸς καὶ ὁ στόλος ἐκ τῆς θαλάσσης, ἀμφοτέρω ἀσπλάχνως τὰ ἐδεκάτιζον· πρὸς ταῦτα καὶ μῖνον ἐπέδειξεν τότε ναυτικὸν θάμβος, τὴν τόλμην καὶ τὴν ἐμπειρίαν τοῦ ὁ ἄθλιος τοῦ Παδισάχ στόλος, ὁ ἄνδρος, ὁ ἀνεπιτήδειος διώκτης τοῦ «Πανελληνίου»· διότι ἂν καὶ ἀστόχως βομβοβολῶν, πολλὰ τούτων προώρως πρὸς τὴν ἄλλην ζωὴν ἐξαπέστειλεν ὡς ρίπτων ἐπὶ πλήθους ἀθῶων πλασματῶν· τὸ τραγικὸν τοῦτο δράμα ἀνεκοίνωσα τῇ Συνελεύσει ἥτις ἀπελπισθεῖσα ἤδη περὶ τῆς ἐπανόδου τῶν πλοίων, διέταξεν, ὅπως καὶ αὖθις, τὰ ἐν ἀκταῖς καὶ ἐν ὑπαίθρῳ διαμένοντα καὶ ἐκ τοῦ φύχους θνήσκοντα γυναικοπαῖδα προσφύγῳσιν ἐν τοῖς ὄρεσι καὶ σπηλαιῖσι καὶ ἐν ταῖς ἐπαῖς τῆς γῆς, διότι αἰρετώτερον τὸ αὐτομάτως ἐκεῖ ἀποθανεῖν ἢ ὑπὸ τῶν δολίων πυριτοβολῶν τῶν ἀπίστων. Ἐκεῖ ἐν τῇ Συνελεύσει τὸ πρῶτον ἔμαθον τὴν κατὰ τὰς Ἀνατολικὰς ἐπαρχίας εὐτυχῆ ἀφίξιν τῶν ἀτμοπλοίων «Πανελληνίου καὶ Ἰδρας» κομιζόντων τροφάς, πολεμ. δίων πληθύν, ὅπλα, συνάμα δὲ καὶ τὸν ἥρωα Πετροπουλάκη ἀρχαῖον συναγωνιστὴν μου ἠγέτην ἐθελοντῶν Σπαρτιατῶν. Εὐγνωμοσύνη ἀνεφώνησα καὶ αὖθις τοῖς ἀδελφοῖς Ἕλλησι· εὐγνωμοσύνη τοῖς συνδραμοῦσιν διὰ χρημάτων καὶ αἵματος τὸν ἠρωϊκὸν πλὴν ἄνισον τοῦτον ἀγῶνα τῶν Κρητῶν. Ὅπόσον ἀναγκαῖα καὶ ἐπίκαιρος ἡ ἀποστολή! ὅπόσον ἐδόξεσε τοὺς ἀθανάτους μας Κύκνους! πρὸς Θεοῦ δύο μικρὰ καὶ ἀδύνατα σκάφη ἀπεβίβασαν ὀλόκληρον σῶμα ἐθελοντῶν καὶ ἄπειρον πληθύν ἐφοδίων, πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν φρουρούντων τὸ Ἡράκλειον Τούρκων καὶ τῆς παραπλευρώς ἠγκυροβολημένης δεκάδος δικρότων καὶ μονοκρότων, οἵτινες οὐδόλως ἐταράχθησαν, διότι ἔνεκα τοῦ ραμαζάν, ἦτο ἡ διὰ τὸ ποθητὸν πιλάφιον ὠρισμένη ὥρα, καὶ ἡ πρὸς τὸν Μωάμεθ δέσις. Ἡ ἀπόβασις αὕτη σπουδαίως ἐνεψύχωσε τὰς ἔνεκα τοῦ χειμῶνος καὶ τῆς ἐλλείψεως τῶν ἐφοδίων κλονισθείσας πρὸς στιγμὴν ἐκείνας ἐπαρχίας. Ὅθεν ἐθεώρῃσα καθήκον μου, ὅπως μεταθὰς ἐκεῖ, εὐχαριστήσω καὶ συγχαρῶ ἐπὶ τῇ ἀφίξει τοῦ τὸν ἀρειμάνιον ἐκείνον Ἀρχηγὸν τὸν γνήσιον υἱὸν τῆς ἐνδόξου Σπάρτης. Μετὰ πολυήμερον, πλὴν ὕλως ὄρεινὴν καὶ κοπιώδη ὁδοπορίαν διὰ φαραγγῶν καὶ ἀτραπῶν ἔφθασα παρ' αὐτῶ, τὸν ἠσπάσθη, ἐβρίφθην ἐπὶ τοῦ τραγῆλου τοῦ καὶ τὸν ἐνηγκαλίσθη ἀδελφικώτατα. «Κα-»
»λῶς ἦλθες ὦ Γέρον! καλῶς ἦλθες ὦ ἀδελφέ! δακρύων ἀνεφώνησα!

»Σπάρτη καὶ Κρήτη ἀνέκαθεν ἀδελφαί, διεχωρίσθησαν ἀσπλάχνως
 »ὑπὸ διπλωματῶν σκληροτάτων· ἡ μὲν ἐστὶν ἐλευθέρα, ἡ δὲ δού-
 »λη. Σὺ ἀληθὴς ἀπόγονος τοῦ Λυκούργου, ἐγὼ δὲ τοῦ Μίνως, ἰδοὺ
 »πολιοὶ ἀμφοτέροι συναντώμεθα αὖθις μετὰ πολυετῆ χωρισμὸν ἐπὶ
 »τοῦ πεδίου τῆς δόξης, ἐπὶ τῶν ἀποκερήμενων πλὴν αἵμοβαρῶν βρά-
 »χων τῆς δυστυχοῦς Κρήτης· σὺ μὲν ἐλευκάνθης κατὰ φυσικὸν λό-
 »γον, ἀλλ' ἐλευκάνθης πνέων τὴν γλυκυτάτην τῆς ἐλευθερίας αὔραν,
 »ζῶν ἐν γῆ ἐλευθέρα, ἣν ἂν καὶ ἐπότισας μὲ τὸ αἷμά σου χαίρεσαι
 »ταύτην ἤδη ἐλευθέραν, διότι ἐν Σπάρτῃ ἄρχει Βασιλεὺς χριστιανὸς,
 »εἰσὶν ἐλεύθεροι νόμοι, διέπει τὸ Εὐαγγέλιον. Ἄλλ' ἐγὼ φεῦ
 »ἐκυρτώθην, ἐλευκάνθην προῶρος, διότι ἡ Κρήτη . . . μένει δούλη·
 »ἂν καὶ χιλιᾶκις ποτισθεῖσα ἐξ αἵματος τῶν τέκνων τῆς, ἐπ' αὐτῆς
 »ὀμῶς πρὸς αἶσχος τῆς ἀνθρωπότητος κυματίζει ἡ αἵμοβαρῆς ση-
 »μαία τοῦ Παδισάχ, ἡ αὐθαίρετος θέλησις τοῦ Τούρκου ἐστὶ νόμος,
 »βρασιλεύει τὸ Κοράνιον· πρὸς ἀποσκοράκησιν τῶν τριῶν τούτων
 »Ἑρυνίων τοῦ Ταρτάρου ἐκ τῆς δυστήνου νήσου μας ἐπανέστημεν
 »καὶ αὖθις, ὦ ἀδελφεὲ Γέρον! τὸ σύνθημά μας ἐστὶν «Ἔνωσις μετ' ὕ-
 »μῶν ἢ θάνατος» ὅθεν καλῶς ἤλθεες ἐπίκουρος σὺ καὶ οἱ Ἄετοί τῆς
 »Σπάρτης Σου.

Πρὸς τὸν γέροντα τοῦτον συναγωνιστὴν, ὅστις ἂν καὶ κυρτωθεῖς
 καὶ κατὰλευκος, ὡς ἐπὶ τῶν ὤμων φέρων ἔτη ἐβδομήκοντα, ἐγκα-
 τέλειψε καὶ πατρίδα καὶ τέκνα καὶ συγγενεῖς, καὶ τὴν ποθητὴν ἐν
 τῷ γήρατι ἀνάπαυσιν καὶ ἐν μέσῳ κινδύνων παντοειδῶν ἔτρεξεν
 ἔνθα ἡ φωνὴ ἀδελφῶν πιεζομένων τὸν ἐκάλει, εὐγνωμονῶν ὁ γέρον
 ἐγὼ ἀρματωλὸς, ἀπεφάσισα ὅπως μὴ ἀπ' αὐτοῦ χωρισθῶ τοῦ λοι-
 ποῦ, ἀλλὰ παρακολουθῶ αὐτὸν ἔνθα ἡ ἀνάγκη ἤθελε τὸν καλέ-
 σει, ὅπως παράσχω αὐτῷ τὸ ἐπ' ἐμοὶ τὴν γεροντικὴν συνδρομὴν
 μου· τὸν ἠκολούθησα πράγματι κατὰ τὴν μάχην τοῦ Ἄλυμου καὶ
 τῆς Ροδιᾶς καθ' ἣν 300 μόλις ἐθελονταὶ τε καὶ ἐγγχώριοι ἐπὶ ὥρας
 ἀντέστησαν κατὰ χιλιάδων τουρκοαἰγυπτίων, ὧν πολλοὺς πρὸς τὸν
 ἄδην ἐξαπέστειλαν, εἰς τὴν τοῦ Σκλαβοκάμπου καὶ Καμαργιώτου,
 καθ' ἣν Κρήτες καὶ ἐθελονταὶ ὑπὸ τὸν Πετροπουλάκη, Γενίσαρλην,
 Σαράτσογλου καὶ τοὺς ἐγγχώριους ἀρχηγοὺς τὸν ἀτρόμητον Μ. Κό-
 ρακκ, τὸν Νκαρινομάχον Ρωμάνον, τὸν ἀρείτολμον Παυλὴν Δε-
 διδάκην καὶ τὸν ἥρωα Μ. Σκούλᾶν ἀνδρείως ἠγωνίσθησαν κατὰ τῶν

πολυαριθμῶν δύο στρατῶν τῆς Ρεθύμνης καὶ τοῦ Ἡρακλείου, καὶ ἥτις βεβαίως ἤθελεν ἀπολήξει εἰς ὁμοίαν τῆς τῶν Βρυσῶν, ἂν τὰ πολεμεφῶδια ἐν τῇ μάχῃ δὲν ταῖς ἐξέλιπον. Κατ' αὐτὴν ἐθρηνήσαμεν τὴν ἀπώλειαν τοῦ γενναίου ἱατροῦ Βασιλείου, ὅστις ἐγένετο θῦμα ἔνδοξον τῆς αὐταπαρνήσεως καὶ τοῦ ἡρώϊσμοῦ του. Ἐπίσης εἰς τὰς κατὰ τὰ χωρία Γερακάρη καὶ Μέρωνα ἐν Ἀμαρίφ τῆς Ρεθύμνης δύο ἀξιωμανημονεύτους μάχας, καθ' ἃς ἐκτὸς τῶν προρηθέντων παρῆσαν καὶ οἱ ἐγγχώριοι ἀρχηγοὶ Γ. Δασικλάκης, Δ. Μοσχολίτης κ. λ. κατ' αὐτὰς εἶδον τὴν παραδειγματικὴν ἀνδρείαν τῶν ἡμετέρων τῶν ἀληθῶς προμάχων τῆς πίστewς καὶ τῆς ἐλευθερίας, εἶδον κατὰ φάλαγγας ὑποχωροῦντα τὰ ἄνδρα σμήνη τῶν τούρκων καὶ καταλειμπάνοντα εἰς χεῖρας φοῦκτας ἡρώων τροφάς, πολεμεφῶδια, κτήνη καὶ αἰχμηλῶτους τινὰς τῶν φευγόντων συντρόφων των. Ἀληθῶς αἱ μάχαι αὗται ἐδόξασαν τὰ τῶν Ἑλλήνων ὄπλα, διότι πανταχοῦ οὗτοι νικηταὶ ἀνεδέχθησαν· ἀλλὰ δυστοχῶς αἱ συνέπειαι τούτων ὑπῆρξαν τραγικαί, ὑπῆρξαν σπαραξικάρδιοι· μετὰ τὰς τρεῖς ταύτας ἀλλεπαλλήλους ἤττας των αἱ ἄγρια αὗται τῶν βαρβάρων ὄρμαι δυσθυμοῦσαι ἐπὶ τῇ ὕβρει, ἐπεδόθησαν εἰς πυρπολήσεις ναῶν, εἰς καταστροφάς καὶ λεηλασίας χωρίων, εἰς δενδροτομίας ὄπωροφόρων δένδρων, εἰς σφαγὰς ἀόπλων κατοίκων, εἰς ἀτιμώσεις γυναικῶν, εἰς φθοράς παρθένων, ἃς κατὰ δεκάδας (ἀπήγαγον πρὸς τὴν αἰσχύνην) ἐν μέσῳ κοπετῶν καὶ γόνων προῖσταμένου καὶ διευθύνοντος τὰ ὄργια ταῦτα τοῦ Ρεσίτη πικσᾶ Κυρκασίου ὑπὸ τὸν Μουσταφᾶ, ὅστις ἐπιεικεία αὐτοκρατορικὴ ἀπεστάλη πρὸς εἰρήνευσιν τῆς νήσου· τοιαῦται εἰσὶν αἱ συνέπειαι τῶν μαχῶν ἐν Κρήτῃ, ἐν χειμῶνι μέσῳ, καὶ ἐν ἐπαρχίαις μὴ ὄρειναῖς, καθ' ἃς τὰ ἀδύνατα γυναικόπαιδα μὴ δυνάμενα ἐκ τῆς χιόνος καὶ τοῦ ψύχους νὰ προσφύγωσιν εἰς τὰ ὄρη, πίπτουσιν ἔλεσινα καὶ ἀξιοδάκρυτα θύματα τῆς θηριωδίας καὶ ἀσελείας τῶν βαρβάρων.

Τὰς συνέπειας ταύτας καὶ μόνας προορῶντες οἱ κάτοικοι τοιούτων ἐπαρχιδῶν προσεποιῶντο τὴν ὑποταγὴν ἕνεκα τοῦ χειμῶνος, καθ' οὓς τινὲς ἀδίκως, κακοβόλως καὶ ἀνάδρους, ἐξετόξευσαν ὕβρεις· ἀλλ' οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι μετ' ἀπαθείας ἴσως καὶ ἀναιδῶς ἀναγινώσκουσιν ἤδη τὰς ἐξ αἵματος καὶ δακρύων χαραττομένας ταύτας γραμμὰς. Τεθοροβημένους ὕλως τὸν νοῦν ἐσθ' ὅτε καὶ ἀσυνάρτητος

ἐν τῇ περιγραφῇ ὡς ἐκ τῶν πρὸ ὀφθαλμῶν μου ἐκτυλισσομένων ἐκάστοτε τραγικῶν σκηνῶν, δὲν δύναμαι νὰ παρέλθω ἐν σιγῇ, ὅτι ὁ κελὸς οὗτος καὶ εὐγενὴς τοῦ Μουσταφᾶ ὑπάλληλος Ῥεσίτης, ἐξ εὐγνωμοσύνης πρὸς τοὺς Λαϊάρδον καὶ Δέρβη διὰ τὸ ἀνεκάθεν φιλότουρκον, καὶ τὰς προσφάτους ἐν ταῖς βουλαῖς ἀγορεύσεις των ὑπὲρ τῆς πεφιλημένης των Τουρκίας καὶ τῶν πεπολιτισμένων αὐτῆς τέκνων διέταξεν ὅπως μὴ ἐξαιρεθῆ τῆς γενικῆς καταστροφῆς καὶ ἡ κατὰ τὸ χωρίον Ἀποδοῦλου μεγαλοπρεπῆς Ἀγγλικὴ ἔπαυλις τοῦ Ἄγγλου Χέιν βαθυπλούτου λόρδου, ὅστις πρὸ ἐτῶν νυμφευθεὶς γυναῖκα Κρησσαν ποτὲ αἰχμάλωτον ἐν Αἰγύπτῳ, μετέβη αὐτοπροσώπως εἰς τὸ χωρίον τῆς καὶ πρὸς χάριν αὐτῆς ὠκοδόμησε ταύτην κατὰ τὸν Ἀγγλικὸν ῥυθμὸν καὶ ἐν μεγαλοπρεπεῖᾳ ὄντως ἀριστοκρατικῇ. Εἰς ταύτην κατέλυσεν ὁ Κυρκάσιος Ῥεσίτ ἔνθα καὶ δύο παρθένους ἐκ τῶν ἐπισημοτέρων διέφθειρεν διότι ὁ ἄπιστος Ἄγγλος ἐπιβοηθεῖ ὡς εἶπεν τὸν Ἕλληνα Παδισάχ' εἶτα καταστρέψας, λεηλατήσας, ἀφαιρέσας πᾶν ἐν αὐτῇ πολύτιμον, σκεύη, ἐπιπλα, γεννήματα, ἐλαιόλαδα, ἀπέπληθεν πρὸς χάριν τῶν φίλων του ἐκείνων τῶν προστατῶν καὶ ὑπερασπιστῶν τῆς Τουρκίας.

Διελθὼν ἤδη τροχάδην καὶ ἐν συνόψει, ὃ τῶν Κρητῶν παῖδες τὰ κατὰ τὸ πολυδάκρυ πλὴν ἔνδοξον παρελθὼν ὀκτάμηνον, καθ' ὃ ἐξ ἑνὸς πράξεις τραγικαί, φοικώδεις, μοναδικαὶ ἴσως ἐν τῇ ἱστορίᾳ ὑπὸ τῶν βανδάλων διεπράχθησαν, ἐνῶ ὑμεῖς ἐξ ἄλλου δοξάσαντες τὰ πρὸς καιρὸν καθεύδοντα ἑλληνικὰ ὄπλα ἐξεπέμψατε καὶ αὐθις τὴν φήμην αὐτῶν μέχρι τῶν ἀντιπόδων, διότι διὰ τῆς αὐταπαρνήσεως τῆς καρτερίας καὶ τοῦ ἠρωϊσμοῦ Σας συνεκινήσατε τὴν ὑφίλιον· διότι ἐφ' ὑμῶν καὶ ἐπὶ τῆς ἐρειπωμένης νήσου Σας μετὰ θαυμασμοῦ στρέφεται πᾶσα εὐγενὴς καρδία, διότι δι' ὑμᾶς ἐλευθέρως καὶ ἐν γενναιοῦτητι ἀνείγεται πᾶν βαλάντιον· οἱ πάντες δὲ καὶ αὐτοὶ οἱ τὴν καρδίαν πεπορωμένοι μεριμνῶσι περὶ τῆς τύχης Σας. Δεῦτε ἴδωμεν τί περὶ ἡμῶν διανοεῖται ἡ Μητροῦα Πύλη, ἡ ἐπὶ δύο μαύρους αἰῶνας τὸ αἷμα ἡμῶν ἀπορρόφησασα, σκελετοὺς αὐτόχρομα ἡμᾶς καταστάσασα, καὶ τὴν ὠροίαν ἀλλ' ἀτυχῇ νησὸν μας εἰς σωρὸν ἐρειπίων ἤδη μεταβαλοῦσα. Περιφρονοῦσα ἀναιδῶς ἡ αἱμοχαρὴς, ἡ βῆρυχος, ἡ ἀντίχαιστος αὐτῆ φιλὴ τῆς Ἀσίας πᾶν ὅσον καὶ ἱερὸν, ἐν ἐμπικιμῶ καὶ χλεύῃ πρὸς τοὺς παρισταμένους κη-

δεμόνας δῆθεν τῶν καταπιεζομένων χριστιανῶν, ἀφοῦ ἐξ ἑνὸς μέχρι τοῦ ἑτέρου ἄκρου κατέκαυσεν τὰ χωρία μας, ἐβεβήλωσε τοὺς ναοὺς μας, κατέσφαξε τοὺς ἀόπλους ἀδελφούς μας, ἠτίμασε τὰς γυναῖκας μας, διέφθειρε τὰς παρθένους μας, ἐξέριψεν ἀθρόους ἐν εἰρκταῖς ὑπογείοις καὶ ἐν ἀλύσσει τοὺς ἐλευθερόφρονες οἰκείους μας, ἔστυρεν ἀρότρου δίκην καὶ ἐν μέσῃ ἀγορᾷ ἐμπτύουσα τὰς αἰμοσταγεῖς κεφαλὰς τῶν Εὐμενίων μας, ἀφοῦ τέλος ἀνύψωσε πρὸς τὴν οὐρανὸν δίκην ὑφαιστέου ἐν Ἀρκάδιον μετὰ τῶν χιλίων μαρτύρων του, ἐνδύεται τὴν ἀλωπεκὴν, φαίνεται πολυεύσπλαχνος, ἐπιεικὴς, φιλόανθρωπος· ἤδη ζητεῖ πληρεξουσίου, προτείνει παραχωρήσεις, ἀνοικοδομεῖ τὸ Ἀρκάδιον. Ἄλλ' οὐχί, οὐχί ἄπιστε, ἄτιμε Τοῦρκε! ἦσο καὶ ἔση μέχρι συντελείας Τίγρις, οὐδὲν εὐγενὲς αἶσθημα ἐμφιλοχορεῖ εἰς τὴν μαύρην καρδίαν σου, διότι εἶσαι ζῶον σαρλοφάγον, καὶ οὐδὲν πλέον, πολλάκις καὶ αὐτὰς τὰς καρδίας τῶν ἡρώων μας ἐμφήσας κατέφαγες· οὐδόλω συνεκινήθης ἐκ τῶν συμβάντων διότι τὰ πάντα ἐν γνώσει καὶ ἐκ προθέσεως διέπραξας· δεικνύεις ἤδη ὑπουργὸν καὶ ἀπατηλὴν ὑποχώρησιν, διότι σὲ ἐξηνάγκασεν ἡ πλῆθὺς τῶν μαχῶν μας, τῶν Βρυσῶν, τῶν Κερκιμιῶν, τῆς Μαλάξης, τοῦ Βαφέ, τῆς Ἀγίας Ρουμέλης, τοῦ Ἀσκάρου, τοῦ Ἀβδοῦ, τῆς Ροδιᾶς, τῆς Τυλίσσου, τοῦ Σκλαβοκάμπου, τοῦ Γερακάρου, τοῦ Μέρωνος, τοῦ Τραχύλου, καὶ τοῦ Ἁγ. Μύρωνος, καὶ τὰ ἐνδοξα τρόπαια, ἅτινα ἐπὶ παντὸς ὄρου καὶ βράχου νικῶντες σε ἀνεγείραμεν ἠναγκάσθης, διότι παλαίεις ὀκτάμηνον πλῆρες κατὰ φύκτας Κρητῶν σὺ δὲ πανίσχυρος Παδισάχ, ὁ Μέγας Κύριος, ἄνευ ἀποτελέσματος· διότι ἂν καὶ κατεπλημύρησας τὴν εὐανδρὸν νῆσον τοῦ Ἰδομενείω ἐκ πεντάκις μυρίων ἀνδραπόδων Ἀσιανῶν καὶ Αἰγυπτίων, καὶ ἐκύκλωσας αὐτὴν ὑπὸ τεσσαράκοντα δικρότων καὶ μονοκρότων οὐδὲν μέχρι τοῦδε σπουδαῖον διέπραξας· ἠναγκάσθης τέλος, διότι ἐπέστης παρὰ τῶν ἰσχυρῶν, οἵτινες ἐνδίδοντες εἰς τὴν φιλόανθρωπον καινὴν γνώμην σοὶ τὸ ἐπέβαλον· ἀλλ' ἀτρέμας ἔχε τοῦρκε! ἡ μικρὰ Ἑλλάς τοῦ 1821 σοὶ ἀπέβαλεν τὸ προσωπεῖον τοῦ Παντοκράτορος, ἡ μικροσκοπικὴ Κρῆτη τοῦ 1867 θέλει σοὶ δρῖσει τὴν κατοικίαν, ἀποδεικνύουσα σε συνάμα Κυβερνήτην φαῦλον καὶ ἄξιον οἰκτιρμοῦ καὶ περιφρονήσεως. Ἡ ἱερά, ἡ ἁγία ἐπανάστασίς μας ἀνδροθεῖσα ἀνθεῖ ἤδη διότι ἀνθεῖ καὶ τὸ ῥόδον, ἀνθεῖ καὶ ἡ δάφνη ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀνοίξεως, ἥτις ἤρξατο ἀρτίως νὰ

ρίπτῃ ἐφ' ἡμᾶς τερπνὸν μεδίαιμα. Ὅποιαν λοιπὸν συνθηκολόγησιν αἰτεῖς μεθ' ἡμῶν ἀφοῦ ἡμεῖς ἄμα τῶν ὄπλων ἐδραξάμεθα ἀπεκηρύξαμεν τὴν ἄτιμον κυριαρχίαν σου; μὴ ὡς τοῦρκος δὲν ἐννοεῖς τὰς ὑψηλὰς καὶ εὐνοήτους ἐκείνας δύο λέξεις «θάνατος» «ἔνωσις» τὴν πρώτην ἂν καὶ βλάξ ἐνόησας βεβαίως διότι πανταχοῦ τῆς νήσου μας κείνται πτώματα ὑπὸ σοῦ ἀνάνδρως δολοφονηθέντα, εἰσὶν ἀτάκτως ἐρριμμένα ὅσα τῶν μαρτύρων μας! τὴν ἐννοεῖς ἀλλ' ἀδιαφορεῖς; ἀλλὰ τὴν δευτέραν δυσνασχετεῖς δὲν θέλεις νὰ ἐνοήσης; σοὶ ἔρχομαι ἐπίκουρος· εἶναι τοῦρκε ἢ αὐτὴ ἐκείνη πράξις ἣν κατὰ τὸ 1828 δὲν ἤθελεν ἐνοῆσαι καὶ ὁ αἰμοδόρος πατήρ σου; ἀλλ' ἀφυπνισθεῖς τὴν ἐνόησε διότι τὸν ἀφύπνισε τὸ τύμπανον τῆς Ἀνδριανουπόλεως. Ὄθεν παῦσον, σύνελθε, μὴ ἀργοπόρει, ἄλλως ἂν ἐπὶ πολὺ καὶ σὺ καθυδεῖς θέλεις ἀκούσει ὀλόκληρον μουσικὴν ἁρμονίαν, ἥτις ἐξάπαντος θέλει σὲ στερῆσει καὶ τῶν ὀλίγων φρενῶν, αἵτινες σοὶ ἐναπέμεινον. Μὴ βασιζοῦ ἐπὶ τῶν εἰκοσιν πληρεξουσίων ἐκείνων, οὐς διὰ δωροδοκίας, ἀπάτης, καὶ βίας, καὶ διὰ κουστωδίας ἐνόπλων ἀλθανῶν εἰσῆγαγες διὰ τῶν ὀργάνων σου Μουσταφᾶ, Σερβέρ, καὶ Ρεσίτη, ἐν τῷ ἀτμοπλοίῳ Τάλια καὶ μετήγαγες εἰς Κωνσταντινούπολιν· διότι καὶ οὗτοι εἰσὶν Ἕλληνες, οὐς καὶ ἐν τιμαῖς ὑψηλαῖς ἐδέξο καὶ ἐν ἀκροάσει, σὺ ὅστις πρὸς τοὺς Πρέσβεις ποτὲ ἐκρύπτεσο δεικνύων ἐκ συγκαταβάσεως, καὶ ἐν περιφρονήσει τὴν ἄκραν τῆς Ἱερᾶς Χλαμίδος σου. Βλάβην ἀντὶ ὠφελείας παρ' αὐτῶν ἀνάμενον· οἱ ἀληθεῖς καὶ γνήσιοι τῶν Κρητῶν πληρεξούσιοι τρέχουσιν εἰς τὰς μάχας καὶ σοὶ πέμπωσι σφαῖρας· εἰς αὐτοὺς, πρὸς αὐτοὺς καὶ μόνους εἰπέ τὸν καλὸν σου λόγον, μετ' αὐτῶν συνθηκολόγησον. Εἰπέ αὐτοῖς κατὰ τὸ σύνθημα ταῦτα «Ἀναγνωρίσασα ἡ ὑψηλὴ Αὐτοκρατορικὴ μου Κυβέρνησις τὰ δίκαια ὑμῶν, τὰς πολυετεῖς θυσίας Σας, καὶ τὰς νομίμους εὐχὰς Σας, ἐν τῇ συνέσει τῆς Σᾶς ἀναγνωρίζει ἀπολύτως ἀνεξαρτήτους καὶ ἐν τῇ φιλάνθρωπῃ καὶ καλοκαγαθίᾳ τῆς ἐπιτρέπει ὅπως ἐνοήθητε μετὰ τῆς μητρὸς Σας Ἑλλάδος ὑπὲρ ἧς τοσοῦτον ἡρωϊκῶς ἠγωνίσθητε». Ταῦτα λέγων ὁ Παδισάχ· σώζεσαι ἐγκαίρως τῆς ἀπειλούσης σε κχταιγίδος; ἄλλως τε πρὸς τί μετ' ἐπιμονῆς σκληροκάρδιος πρὸς τοὺς Κρήτας, ἐνῶ πρὸς τοὺς Μολδοβλάχους Μαυροβουνίους καὶ Σέρβους τοσοῦτον ἐπιεικῆς, τοσοῦτον φιλάνθρωπος;

Τελευτῶν στρέφω πρὸς ὑμᾶς, τὸν λόγον ὃ ἀνδρεῖα, ὃ ἀρειμάνια τῆς Κρήτης τέκνα! ἱκετεύω ὑμᾶς, ὅπως τῆς φωνῆς μου ἀκούσητε, φωνῆς ψυχοραγοῦντος καὶ ἐξησθηναμένου γέροντος ὅστις οὐδὲν ἕτερον ἐπεδίωξεν ἐπὶ γῆς ἢ τὸ συμφέρον, τὴν εὐτυχίαν τῆς πατρίδος, καταστρέφει δὲ ἤδη τὸν βίον ἐν συμφοραῖς καὶ θλίψεσιν· ἐξακολουθήσατε γενναίως καὶ καρτερικῶς, καὶ μετ' ὁμονοίας καὶ ἀγάπης τὸ ἔργον, οὐτινος μετὰ φρονήσεως, αὐταπαρνήσεως καὶ πατριωτισμοῦ κατήρξασθε· ἀναλογίσθητε τὰς σφαγὰς ἐκεῖνας, τὰς ἀτιμώσεις τῶν παρθένων Σας, τὰς θυσίας, τὰς καταστροφὰς, τὰ μαρτύρια ἐκεῖνα ἅτινα ἐπὶ ὀκτῶ μῆνας ὑπέστυτε· καὶ ἐμμενίετε σταθεροὶ ἀκλόνητοι ἐπιδιώκοντες ἀείποτε ἐκεῖνο, ὑπερδιὰ τοσούτου αἵματος ἐπὶ τῆς ἐνδόξου σημαίας Σας ἐπεγράψατε· ἡ χαρμύσνος ἡμέρῃ τῆς ἀπελευθερώσεως καὶ ἀπαλλαγῆς ὑμῶν ἐκ βαρβάρου καὶ ἀτίμου ζυγοῦ ὑποφώσκει μειδιῶσα· τοῦτο σαφῶς τὰ χρυσᾶ ἐπὶ τοῦ δρίζοντος σύμβολα χαίροντα μᾶς προαγγέλλουσι· προορῶ ὅτι δὲν θέλουσι παρέλθει μῆνες, καὶ θέλει ζητηθεῖ ἡ ὑπὲρ ἐνώσεως ψῆφός Σας. Ὅθεν μὴ ἔλθετε πρὸς Θεοῦ εἰς οὐδεμίαν μετὰ τοῦ Τούρκου συνενόησιν ἢ συνθηκολόγησιν ὑπὲρ παραχωρήσεων οὐτιδανῶν προνομίων, ἢ καὶ ἡγεμονίας ὑποτελοῦς. Τοῦτο θέλει εἶσθαι προδοσία αὐτόχρημα· μὴ ἔλθετε, ἐξορκίζω ὑμᾶς ἐπὶ ταῖς ἱεραῖς σκιαῖς τῶν ἐν τῇ αἵματοφύρτῳ πατρίδι πεσόντων καὶ πιπτόντων ἡρώων μας, ἐπὶ τῶν χιλίων μαρτύρων τοῦ πυρκαϊύστου Ἀρκαδίου, καὶ ἐπὶ τῷ θρήνῳ καὶ τῷ κοπετῷ τῶν ἀπειραριθμῶν γυναικῶν, παρθένων, καὶ παιδῶν μας· ἐξορκίζω ὑμᾶς συνάμα νὰ μὴ ἐπιτρέψητε τῷ βανδάλῳ, ὅπως θέσῃ βέβηλον χεῖρα ἐπὶ τῆς ἱερᾶς, τῆς ἀγίας κόνεως τοῦ Ἀρκαδίου, ἀνοικοδομῶν αὐτὸ πρὸς ἐμπαιγμὸν καὶ χλεύην τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ τῆς ἀνθρωπότητος. Εἶπατε αὐτῷ ἀπειλητικῶς καὶ μετὰ περιφρονήσεως· Μουσουλμάνε, τὸ Ἀρκαδίον ὀφείλει νὰ μένῃ ἐρείπιον· πρὸς δόξαν μὲν ἀθάνατον τῶν ἐν αὐτῷ ἐλοκαυτωθέντων, αἰώνιον δὲ αἴσχος σου διότι θέλει ὑπομνησθεῖ τοῖς διαβάταις, ὅτι τοιαῦτα ἀείποτε ἔνθεν διήλθες ἕχνη ἐγκατέλιπες καὶ ὅτι ἔσαι ὑπῆρξες αἰμοχαρῆς καὶ βάνδαλος. Εἶπατε αὐτῷ διαβρῆδην, ὅτι οὐδόλως ἀνεχόμεθα τὴν οἰκοδομὴν ὑπὸ τῶν αἰμοσταγῶν χειρῶν σου· ὅτι τὸ Ἀρκαδίον ἀνωκοδομήθη πράγματι ἀγλαόν, ἀγέρωχον ἐν τῇ εὐγενῇ καρδίᾳ παντὸς χριστιανοῦ, παντὸς ἀλιθοῦς ἕλληνας· τὸ Ἀρκαδίον

ὅπερ ἦν χειρσκιον ἐγένετο ἐναέριον ἔνυδρον· ὑπῆρξε ποτὲ ἐπὶ γῆς τέ-
μενος ἱερὸν σῶζον τοὺς πάσχοντας τοὺς πεινῶντας καὶ γυμνητεύον-
τας· ἀνήλθεν αἴρνης ἐν οὐρανῷ ὡς θυμίαμα ἐκφέρων εὐωδίαν ἐλευ-
θερίας, ἥδη δὲ ποντοπωροῦν δισχιρίζει τὰ πελάγεια ὡς Δελφίν, σιτί-
ζει τοὺς πεινῶντας, ἐροδιάζει τοὺς ἀρειμανίους ὀπλίτας μὲ τὰ πρὸς
πόλεμον ἐπιτήδεια, καὶ σώζει τῆς σφαγῆς τὰ ἀδύνατα ὄντα, τὰς
σιζύγους καὶ τὰ τέκνα, τῶν ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος μαχομέ-
νων, ἅτινα γυμνά καὶ βιγούντα μετακομίζει ἐν σπουδῇ πρὸς τοὺς
ἐν Ἑλλάδι ἀδελφοὺς, πρὸς τὴν φιλόστοργον μητέρα Ἑλλάδα, ἥτις
δακρύουσα δέχεται ταῦτα ἐν ἀγγάλαις, ὅπως τὰ περιθάψῃ, τὰ
θρέψῃ καὶ καλύψῃ τὴν γυμνότητά των.

Ἐπίκουρος τοῦ γέροντος ἀρματωλοῦ ἔρχεται καὶ ὁ φιλέλλην Γάλ-
λος Φλοράνα, ὁ ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐν Κρήτῃ ἐπαναστάσεως το-
σοῦτον ἐν αὐτῇ μοχθῶν καὶ ταλαιπορούμενος· οὗτος διὰ τῆς νευρώ-
δους γραφίδος του εἰκονίζει συγκινητικώτατα τὴν θέσιν τῶν ταλαι-
πώρων γυναικοπαίδων ἅτινα ἐν σπηλαίοις καὶ ὄρεσιν καθ' ἐκάστην
καὶ σωρειδὸν θνήσκουσιν. Ἐπισυνάπτομεν τὴν ἀκόλουθον περιγρα-
φὴν, ἥτις ἐστὶ πιστὴ ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ μετάφρασις.

ΙΚΕΣΙΑ ΠΑΙΔΙΩΝ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ.

Ἡ Μήτηρ μας εἶναι τρελλή. Δὲν τὴν ἀπαντήσατε ἐκεῖ ἐπάνω εἰς
τὸ ὄρος; αὐτὴ ἀποσπᾷ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς της καὶ τὰς ρίπτει
εἰς τοὺς ἀνέμους.

Ὁ Πατὴρ μας εἶναι νεκρός. Μίαν νύκτα οἱ Τοῦρκοι ἤλθον εἰς τὸ
χωρίον μας· ἔλαβον τὰ ὄπλα του καὶ ἔτρεξε κατ' αὐτῶν ὕστερον τὸν
εὐρομεν ψυχορραγούντα ἐπὶ βράτων καὶ ἀκανθῶν.

Ὁ δὲ ἀγάπην Θεοῦ ἐν τεμάχιον ἄρτου!

Ἡ οἰκία μας κατεστράφη. Οἱ Τοῦρκοι τὴν κατέκαυσαν. Κοιμώ-
μεθα εἰς τὰ σπήλαια τοῦ ὄρους.

Εἶναι πολὺ ψύχος εἰς τὸ ὄρος. Ἡ μικρὰ ἀδελφὴ μας τὴν ὀποίαν

βραττάζομεν περιτυλιγμένην μὲ τὰ βράκη ταῦτα, ἔχει τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδες παγωμένους.

Ἐγὼ καὶ ὁ ἀδελφός μου δὲν δυνάμεθα νὰ τῆς τὰ θερράνωμεν.

Ὡ ἔλσος, δότε μας ὀλίγον ἄρτον!

Ἀπὸ τῆς χθὲς δὲν ἐφάγαμεν τίποτε. Ἐδῶ ἐπὶ τῶν βράχων δὲν ὑπάρχει οὔτε χόρτον. Προχθὲς κτύπησάμεν νὰ συναντήσωμεν ἄνθρωπὸν τινα ὅστις ἔθραζε χόρτα καὶ μᾶς ἔδωκεν μικρὸν μέρος.

Ὅλαι αἱ τροφαί μας ἐκάησαν μετὰ τῆς οἰκίας μας. Πῆς θὰ δυνηθῶ νὰ θρέψω ἤδη τὸν μικρὸν μου ἀδελφὸν καὶ τὴν μικρὰν ἀδελφήν μου;

Ὡ δι' ἀγάπην Θεοῦ ἐν τεμάχιον ἄρτου!

Οἱ πόδες μας βυθίζονται εἰς τὴν χιόνα. Τὰ δάκρυά μας τρέχουν, καὶ ὁ ἄνεμος τὰ ξηραίνει. Βορρᾶ παγετώδες ἀνορθεῖ τὰς τρίχας μας.

Ποῦ πηγαίνομεν; Δὲν γνωρίζω ποῦ. Βαδίζομεν εἰς τὴν τύχην. Δὲν ὑπάρχει πλέον εἰς τὸν τόπον μας εἰμὴ ἔρημοι· ὅλα τὰ χωρία καταστράφησαν.

Ὡ ἱκετεύομεν ἐν τεμάχιον ἄρτου!

Ἡ χιὼν πίπτει διαρκῶς, τὸ σκότος καλύπτει τὸν οὐρανὸν, καταφύγιον δὲν ἔχομεν αὐτὴν τὴν νύκτα, καὶ ἡ πείνα μᾶς θανατώνει.

Ὁ κόπος κλείει τοὺς ὀφθαλμούς. Ἄς κοιμηθῶμεν ἐπὶ τῆς χιόνος. Ἄλλ' αὔριον δὲν θὰ ἐξυπνίσωμεν πλέον.

Ὡ δι' ἀγάπην Θεοῦ ὀλίγον ἄρτον!

Εἷς ξένος μᾶς εἶπεν ὅτι μακρὰν τῆς νήσου μας ὑπάρχουν μεγάλαι χωρὶκι, ἔνθα ὅλος ὁ κόσμος εἶναι καλὸς καὶ συμπαθὴς πρὸς ἡμᾶς. Ὅπου ἕκαστος πλούσιος καὶ πτωχὸς δίδει χρήματα πρὸς ἀνακούφισίν μας.

Ὡ ἔλσος! δότε μας ὀλίγον ἄρτον!

Ἀλλὰ τί μᾶς ὠφελεῖ τὸ ἀργύριόν Σας; Ὁ μᾶς ἀποδώσῃ τὸν πατέρα μας καὶ τὴν μητέρα μας; Καὶ θὰ σώσῃ ἐκείνους τῶν ὁποίων οἱ πατέρες; Ὁ μᾶς φονευθῶσιν αὔριον;

Σεῖ, λοιπὸν οἵτινες; εἴθε τοσοῦτον καλοὶ, δὲν εἴθε τόσον ἰσχυροὶ ὥστε νὰ μᾶς ἀπελευθερώσετε ἐκ τῶν ἀδυσπότητων ἐχθρῶν μας;

Ὡ δι' ἀγάπην Θεοῦ ἐν τεμάχιον ἄρτου!

Κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος εἷς τοῦρκος Δερβίσης ἤλθεν εἰς τὸ χωρίον μας· ὠμίλει ἑλληνικὰ καὶ μᾶς εἶπε ταῦτα.

«Μάθετε τέκνα μου ὅτι ὁ Σουλτάνος ὁ ἀρχηγὸς τῶν πιστῶν εἶναι κύριος τοῦ κόσμου. Ὅλοι οἱ ἡγεμόνες ὑπακούουν εἰς αὐτόν.

ὦ ἱκετεύομεν ἐν τεράχιον ἄρτου!

»Εἰς τῶν ὑποτελῶν του ὁ ἀρχηγὸς τῶν ῥώσσων πρὸ δέκα ἐτῶν »εἰδείχθη αὐθάδης καὶ ἡρνήθη τὸν φόρον. Ὁ μεγαλόψυχος Σουλτάνος μας διέταξε δύο ὑποτελεῖς του τὸν ἀρχηγὸν τῶν Γάλλων καὶ τὴν ἀρχηγὸν τῶν Ἀγγλων νὰ τιμωρήσωσι τὸν ἀποστάτην.

»Μέγας πόλεμος ἐγένετο· οἱ ἠθσαυροὶ τῶν Γάλλων καὶ τῶν Ἀγγλων ἐξηντλήθησαν.

»Ἐν ἑκατομμύριον ἀνθρώπων ἀπολέσθησαν ὑπὸ τῶν ἀσθενειῶν καὶ τοῦ πολέμου· ἀλλ' ὁ Σουλτάνος ἱκανοποιήθη.

»Ὁ ἀρχηγὸς τῶν πιστῶν διαθέτει κατὰ βούλησιν τὰ στέμματα.

»Διὰ νὰ τιμωρήσῃ τὴν ἀλαζονείαν τῶν Ἀγγλων ὤρισεν πρὸς ταπεινώσιν των νὰ ἔχωσιν ἀρχηγὸν μίαν γυναῖκα.

ὦ πρὸς Θεοῦ ἐν τεράχιον ἄρτου!

Ἀναμφιβόλως ὁ Δερβίσης ἐκεῖνος εἶχε δίκαιον.

Διότι οἱ ἡγεμόνες τῆς Εὐρώπης βλέποντες ἡμᾶς ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου ἀνηλεῶς καταστρεφόμενους συμπαιθοῦσι μὲν διὰ τὰ δεινά μας, ἀλλὰ δὲν δύνανται ὑπὲρ ἡμῶν νὰ κάμωσιν ἄλλο τι εἰμὴ ἀγόνους ἀποστολάς χρημάτων.

ὦ ἔλεος! δότε μας πρὸς Θεοῦ ὀλίγον ἄρτον!

Οὐδεὶς διέρχεται· οὐδεὶς ἀκούει τὴν δέησίν μας.

Ἀναμφιβόλως τὴν ὥραν ταύτην ἡ μήτηρ μας θὰ ἀπέθανεν ἐκ τῆς πείνης καὶ τοῦ ψύχους. Καὶ ἡμεῖς, ἐπίσης, καὶ ἡμεῖς ἄς ὑπάγωμεν νὰ ἀποθάνωμεν.

Τὰ τρία ταῦτα παιδιὰ κατεκλίθησαν ἐπὶ τῆς χιόνης τοσοῦτον σφιγκτὰ ἐνηγκαλισμένα, ὥστε ἐσχημάτιζον ἐν σῶμα, καὶ δὲν ἀπεχωρίσθησαν ποτὲ πλέον.

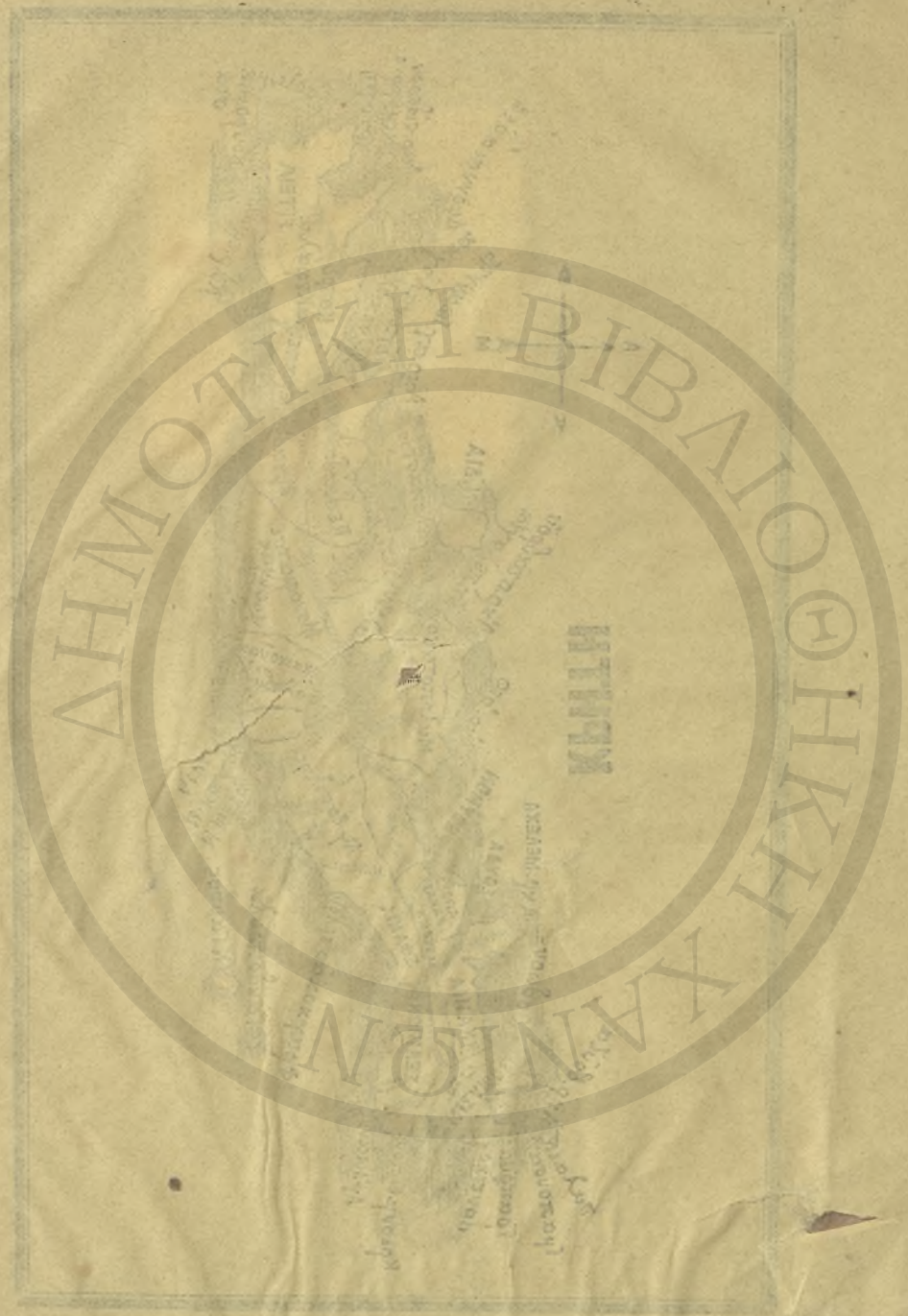
Τὸ μεγαλειότερον ἐκράτει εἰς τὸν κόλπον του τὴν μικρὰν του ἀδελφὴν, ὁ δὲ ἕτερος ἀδελφὸς ἐπεκάλυπτε ταύτην διὰ τοῦ μικροῦ του παγωμένου σώματος.

Τὴν πρωΐαν ὅτε ἡ βοδοδάκτυλος εἰὼς ἐφάνη, καὶ διὰ τῶν βοδιῶν της δακτύλων ἐχρύσωνε τὴν χιόνα, ἐφώτισε συνάμα καὶ τρία πτώματα.

ΓΟΥΣΤΑΥΟΣ ΦΛΩΡΑΝΣ.

Flora

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΑΝΙΝΩΝ ΜΥΣΣΩΝ

ΚΥΡΙΗ

ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΠΑΤΡΙΔΟΣ
1917

